มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลพระนคร
RAJAMANGALA UNIVERSITY OF TECHNOLOGY PHRA NAKHON

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

Integrating Innovation into The Development of Cultural Textile Products For Career Promotion and Raise Income of the Aging Group

รหัสโครงการ : 196120

มัทธนี ปราโมทย์เมือง
หัวหน้าโครงการวิจัย

สาขาวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เดือน ตุลาคม ปี พ.ศ. 2567

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ชื่อเรื่อง : การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม
สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ
ผู้วิจัย : มัทธนี ปราโมทย์เมือง หัวหน้าโครงการวิจัย
พ.ศ. : 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ 2) เพื่อสิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ 3) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือในงานวิจัยรูปแบบผสมผสาน ใช้วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูล การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มย่อย แบบสอบถาม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ผล เพื่อกำหนดแนวคิดนำสู่กระบวนการออกแบบ การพัฒนา การสร้างและผลิตต้นแบบผลงาน และประเมินผลความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนและนักท่องเที่ยวภายในอำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คน ผลการวิจัย พบว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่น คือ ผ้าขาวม้า มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ผ้าขาวม้าลายตารางหมากรุกแบบดั้งเดิม และผ้าขาวม้าลายน้ำไหล ที่นำมาพัฒนาต่อด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิตทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 13 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมของประเมินความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ จากกลุ่มตัวอย่าง 20 คน โดยภาพรวมกิจกรรม อยู่ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 และการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของการบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ จากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน โดยภาพรวม อยู่ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ซึ่งพึงพอใจมากในการนำวัตถุดิบ คือ “ผ้าขาวม้า” มาสร้างสรรค์งานได้หลากหลาย สวยงามได้ดี

Title : Integrating Innovation into The Development of Cultural Textile Products For Career Promotion and Raise Income of the Aging Group

Author : Mattanee Parmotmuang

Year : 2024

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) Exchange knowledge and skills in developing cultural textile products among elderly groups. 2) Develop cultural textiles, specifically souvenirs and home decorations, to enhance economic and commercial value. 3) Transfer technology and innovation in cultural textile product design, incorporating advancements in patterns, colors, materials, and production processes to promote careers and increase the income of elderly groups.. This research uses mixed research tools, consisting of data study, including data collection through literature reviews, interviews, focus group discussions, and questionnaires. The collected data is analyzed and synthesized to establish design concepts, develop prototypes, and evaluate satisfaction with knowledge transfer, technology, and innovation in product design. The study also assesses the satisfaction of 50 participants, including local residents and tourists in Phachi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

The research findings identify local identity textiles as "Pha Khao Ma," which exist in two forms: the traditional checkered pattern and the "flowing water" pattern. These textiles were further developed through innovations in design, color, patterns, materials, and production processes by the Ban Nong Khruea Bun Community Enterprise, located in Nong Nam Sai Subdistrict, Phachi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. A total of 13 prototype products were created.

Overall, the satisfaction evaluation of knowledge transfer, technology, and innovation in product design from a sample group of 20 participants showed a high satisfaction level, with an average score of 4.32. Additionally, the assessment of the new product designs integrating innovation into cultural textile development for career promotion and income generation among the elderly, based on feedback from 50 participants, also reflected a high satisfaction level, with an average score of 4.20. Participants expressed great satisfaction with the creative use of "Pha Khao Ma" as a versatile and aesthetically appealing material.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

โดยขอขอบคุณคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนและเล็งเห็นความสำคัญในการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน หน่วยงานราชการภายในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบและคณะทำงานของของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้เสียสละเวลาการให้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีส่วนร่วมความร่วมมือภายในชุมชนของการพูดคุยสอบถาม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการประเมินผลความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมและความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมนี้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการทำโครงการวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ได้ดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า โครงการการบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่ชุมชน จะสามารถต่อยอดผลผลิตจากผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมในเชิงพาณิชย์ได้ดี หากการวิจัยนี้ มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยใคร่ขออภัยมา ณ ที่นี้ ขอขอบคุณค่ะ

มัทธนี ปราโมทย์เมือง
หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.4 วิธีดำเนินงานการวิจัย	4
1.5 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.6 กรอบแนวความคิดการวิจัย	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้า บ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	9
2.2 ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์	13
2.3 ข้อมูลกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์	26
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	29
2.5 ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	35
2.6 ข้อมูลเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
3.1 รูปแบบการวิจัย	41
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)

3.3 ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย 43

3.4 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 44

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล 45

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล 46

3.7 การสรุปผลและนำเสนอข้อมูล 47

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 48

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ 48

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ 51

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ 62

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 73

5.1 สรุปผลการวิจัย 73

5.2 อภิปรายผลการวิจัย 77

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย 78

บรรณานุกรม 79

ภาคผนวก 80

ประวัติผู้วิจัย 89

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 20)	65
2	แสดงการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) (n = 20)	66
3	แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 50)	69
4	แสดงการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการบูรณาการนวัตกรรมด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิตของการออกแบบผลิตภัณฑ์ (n = 50)	70

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
2 ลงพื้นที่พบปะธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ	10
3 ผ้าขาวม้า ลายน้ำไหล	11
4 ผ้าขาวม้า ลายตารางหมากรุก	11
5 การทอผ้าผ้าขาวม้า	13
6 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น	21
7 ประเด็นของความคิดสร้างสรรค์	27
8 กลุ่มผู้สูงอายุวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ	35
9 การสร้างเครื่องมือวิจัย	44
10 เส้นทางการเดินทาง	49
11 ผ้าขาวม้าทอมือ	51
12 ผลงานต้นแบบ กระเป๋าสะพาย แบบที่ 1	52
13 ผลงานต้นแบบ กระเป๋าสะพาย แบบที่ 2	53
14 ผลงานต้นแบบ กระเป๋า/ซองใส่เอกสาร	55
15 ผลงานต้นแบบ พวงกุญแจดอกไม้	55
16 ผลงานต้นแบบ หมวก	56
17 ผลงานต้นแบบ สร้อยคอ	57
18 ผลงานต้นแบบ หมอนคู่	58
19 ผลงานต้นแบบ กล่อง/ ซองใส่กระดาษทิชชู่	59
20 ผลงานต้นแบบ กระเป๋า / ถุงผ้าใส่โทรศัพท์	60
21 ผลงานต้นแบบ ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ	61
22 วัสดุอุปกรณ์ การทำ “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”	62
23 ขั้นตอนการทำ “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”	63
24 การตกแต่ง “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”	63
25 การเย็บตะเข็บ “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”	64
26 ผลงานสำเร็จ	64

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนภายในพื้นที่ จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน โดยมีนางเรณู สุมรรคา เป็นประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ประกอบกิจการเกี่ยวกับการทอผ้าขาวม้า ผลิตสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ได้แก่ ผ้าขาวม้าจากเส้นใยฝ้ายและไหมสังเคราะห์ ที่มีทั้งผ้าสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าขาวม้า อาทิ ถุงย่าม กระเป๋าสะพาย ตุ๊กตารูปสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อสร้างรายได้และให้เกิดการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยจุดเด่นของผ้าขาวม้า จะมีสีสันสดใส หลากหลายสี เนื้อผ้านุ่ม ซึมซับเหงื่อได้ดี ผ้าทอมีขนาดผืนใหญ่ จึงถือเป็นการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ (SMCE - Small and Micro Community Enterprise) เพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและความพอเพียงของครอบครัวชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายไม่ได้เพียงเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็ง ของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย (เสรี พงศ์พิศ และสุภาส จันทร์หงษ์. 2549)

จากกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง รวมถึงสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของฐานทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้สามารถรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทุนทางธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมได้ เป็นฐานการดำรงชีวิตของประชาชนและชุมชนให้ยั่งยืน โดยผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม อย่างผ้าทอผ้าขาวม้าจากเส้นใยฝ้ายและไหมสังเคราะห์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ เป็นผลผลิตภัณฑ์สิ่งทอภายในท้องถิ่นชุมชน ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น บนฐานความรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในชุมชน เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในการทำเครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายและการใช้งานแล้ว ยังเป็นทั้งแบบพื้นฐานเครื่องอุปโภคบริโภค ที่เน้นการผลิตและตกแต่งให้เกิดความสวยงามและยังมีการผลิต การแปรรูป การจัดการขายและจัดจำหน่ายในท้องถิ่น ให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ชุมชนทางเศรษฐกิจในเชิงพาณิชย์

จากการลงพื้นที่ พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเหลือจำนวนสมาชิกไม่มากนัก ประมาณ 10-15 คน อายุเฉลี่ยตั้งแต่ 45-65 ปีขึ้นไป โดยรวมตัวกันของกลุ่มทอผ้าผลิตงานทอผ้าวันต่อวัน ได้จำนวนมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันในแต่ละวัน เนื่องจากผู้ทอผ้า มีวัยที่สูงอายุมากขึ้นทุกปี จึงมีปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งการทอผ้าจะใช้ช่วงเวลาที่ว่างจากงานบ้านหลักก่อน จึงจะมานั่งทอผ้าต่อได้ ผลผลิตในกลุ่มส่วนใหญ่ เน้นการทอผ้าแบบทอเป็นผืนผ้า เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มไม่มีพื้นฐานและความถนัดทางการตัดเย็บและการออกแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปสมัยใหม่มากนัก ดังนั้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จะมีลักษณะแบบผืนผ้าสำเร็จรูป หรืออาจมีการแปรรูปเป็นเครื่องแต่งกาย ตุ๊กตา หรือของที่ระลึกจากผ้าทอชิ้นเล็กๆ บ้าง แต่ก็ยังมีไม่มากนัก ซึ่งรูปแบบของผลิตภัณฑ์ก็ยังขาดความน่าสนใจและมีความหลากหลายต่อการใช้งานเช่นกัน ก่อนหน้านี้มีหน่วยงานราชการในท้องถิ่น เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนดูแลด้านการผลิต การตลาดและการจำหน่ายสินค้าให้บ้าง แต่ก็ยังได้รับการตอบรับทางการตลาดของลูกค้าไม่มากนัก ซึ่งจากการสอบถาม การสัมภาษณ์กับทางพื้นที่ชุมชน ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการร้านค้า มีความสนใจและต้องการให้มีการพัฒนาทางด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น การใช้งานให้มีความหลากหลายขึ้นเพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่กว้างขวางขึ้น ทั้งช่วงอายุ รูปแบบ และหลากหลายโอกาสขึ้น สำหรับการนำไปใช้งาน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการเข้าไปช่วยดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยนำนวัตกรรมทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การพัฒนาทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุ และด้านกระบวนการผลิต เข้ามาใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมจากผ้าขาวม้าทอมือแบบดั่งเดิมขึ้นมาใหม่ ให้เกิดความสวยงาม น่าสนใจแก่กลุ่มลูกค้าทุกช่วงวัยให้มากขึ้น และดึงกลุ่มผู้สูงอายุ เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตงานผลิตภัณฑ์ได้ อีกทั้งผลที่ได้ยังทำให้เกิดคุณค่าด้านประโยชน์ใช้งานและคุณค่าด้านความงามควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม มีความร่วมสมัยตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ ผู้บริโภคและทางอ้อมจะเกิดเป็นขวัญกำลังใจให้แก่กลุ่มผู้ทอผ้าเอง ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุในการส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในการสร้างงาน มีกิจกรรมทำร่วมกัน มีสุขภาพจิตที่ดีและที่สำคัญกลุ่มผู้สูงอายุยังสามารถทำงานหารายได้ ช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้ดี โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ ในลักษณะของผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ที่ได้จากต้นทุนเดิม สร้างรายได้และเกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้ดีต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ

1.2.2 เพื่อสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์

1.2.3 เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยมุ่งศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, การลงพื้นที่วิจัยสำหรับการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสอบถามและข้อมูลความรู้จากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.3.1.1 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้า
บ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3.1.2 ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์

1.3.1.3 ข้อมูลกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

1.3.1.4 ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.3.1.5 ข้อมูลเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย โดยเลือกพื้นที่วิจัยของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันของบริบทพื้นที่วิจัย ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม แล้วนำมาคัดเลือกเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่น ชุมชนของพื้นที่วิจัย ที่มีศักยภาพข้อมูลสูงสุด

1.3.3 ขอบเขตการออกแบบ การสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์

ตามโครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” มีการออกแบบ การสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้าทอมือ จำนวน 13 ต้นแบบ ดังนี้

1.3.3.1 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)

เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

- กระเป๋าสะพาย จำนวน 2 ผลงาน

- กระเป๋าใส่ไอแพด จำนวน 1 ผลงาน
- กระเป๋า/ซองใส่เอกสาร จำนวน 1 ผลงาน
- หมวก จำนวน 1 ผลงาน
- สร้อยคอ จำนวน 2 ผลงาน
- หมอนคู่ (หนุ่มสาว) จำนวน 2 ผลงาน
- พวงกุญแจดอกไม้ จำนวน 1 ผลงาน
- กล่อง/ ซองใส่กระดาษทิชชู่ จำนวน 1 ผลงาน
- ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ จำนวน 1 ผลงาน
- กระเป๋า /ถุงผ้าใส่โทรศัพท์ จำนวน 1 ผลงาน

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมสำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้-ทักษะการทอผ้า เพื่อนำสู่การสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ของสิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้า) สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผล และเข้าสู่กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสอบถาม การลงพื้นที่วิจัยและการเก็บข้อมูลจากประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้าและผู้เชี่ยวชาญฯ โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1) แบบสำรวจ การลงพื้นที่วิจัย เพื่อการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของบริบทพื้นที่วิจัย ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และการเก็บข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ โดยการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกภาพ

2) แบบสัมภาษณ์ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้า และประชาชนภายในพื้นที่ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3) แบบสอบถาม ผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้า และประชาชนภายในพื้นที่ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การแจก การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 การหาแรงบันดาลใจ แนวคิด (Concept Design) และแนวทางการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)จากการใช้นวัตกรรมใหม่ สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 ดังนี้

1) แบบสอบถาม แบบการมีส่วนรวมของชุมชน ของประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้า และประชาชนภายในพื้นที่ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสอบถามความต้องการเบื้องต้นของพื้นที่ กลุ่มผู้บริโภค เพื่อนำมาใช้ประเมินผลต่อการออกแบบฯ

2) แบบสังเกต สำหรับขั้นตอนกระบวนการออกแบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ผล เพื่อใช้แนวทางการกำหนดแนวความคิด (Concept Design) สู่การพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ

3) การกำหนดแนวความคิด (Concept Design) และแนวทางการออกแบบ เป็นการออกแบบภาพร่างของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

ใช้วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกระบวนการสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม โดยมีประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการกลุ่มทอผ้า ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงาน ในการพิจารณาและปฏิบัติงานผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 7 แบบประเมินผลและสรุปผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม เป็นการนำเสนอผลงาน ที่ประเมินผลคุณภาพของผลงานต่อกลุ่มผู้บริโภค เพื่อเผยแพร่และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 8 การสรุปผลและจัดทำรูปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 9 การจดลิขสิทธิ์ / จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์)

ขั้นตอนที่ 10 การฝึกอบรม การเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี นวัตกรรมต่อชุมชน จากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 11 การตีพิมพ์บทความวิจัย/วารสาร ระดับนานาชาติ

1.5 สมมุติฐานการวิจัย

ตามโครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” มีสมมุติฐานการวิจัยที่ต้องการนำผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ของฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น ชุมชนของพื้นที่วิจัย มา

ใช้ประกอบการออกแบบ ให้สามารถพัฒนาและช่วยส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุจากการใช้นวัตกรรมใหม่ได้ ดังนี้

1.5.1 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

1.5.1.1 กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

- ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน

1.5.1.2 ตัวแปรที่ศึกษา

- ตัวแปรต้น ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์
- ตัวแปรตาม ได้แก่ ข้อมูลและข้อเสนอแนะ
- ตัวแปรควบคุม ได้แก่ ทรัพยากรที่ได้ศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทรัพยากรจากสภาพบริบทพื้นที่วิจัย และทรัพยากรจากมนุษย์ ที่มีอยู่ภายในท้องถิ่น ชุมชน

1.5.2 กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มผู้บริโภค

เกิดความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินผลรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทาง ที่นำอัตลักษณ์ท้องถิ่นของบริบทพื้นที่วิจัยจากผลิตภัณฑ์สิ่งทอ คือ ผ้าขาวม้าทอมือ มาใช้นำเสนอประกอบผลงานของการออกแบบผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่ ทั้งสิ้นจำนวน 13 ผลงาน ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.5.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- รูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)

1.5.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- มีการเลือกนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นของบริบทพื้นที่วิจัย อาทิ รูปแบบ ลวดลายของผ้าขาวม้าทอมือ มาใช้นำเสนอประกอบผลงานของการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ชุมชน ให้เกิดการจดจำแก่ผลิตภัณฑ์
- ความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการนำนวัตกรรมใหม่ทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิตมาใช้ในการออกแบบใหม่

1.6 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

1.6.1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

1) ตัวแปรต้น

– นวัตกรรม ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)

2) ตัวแปรตาม

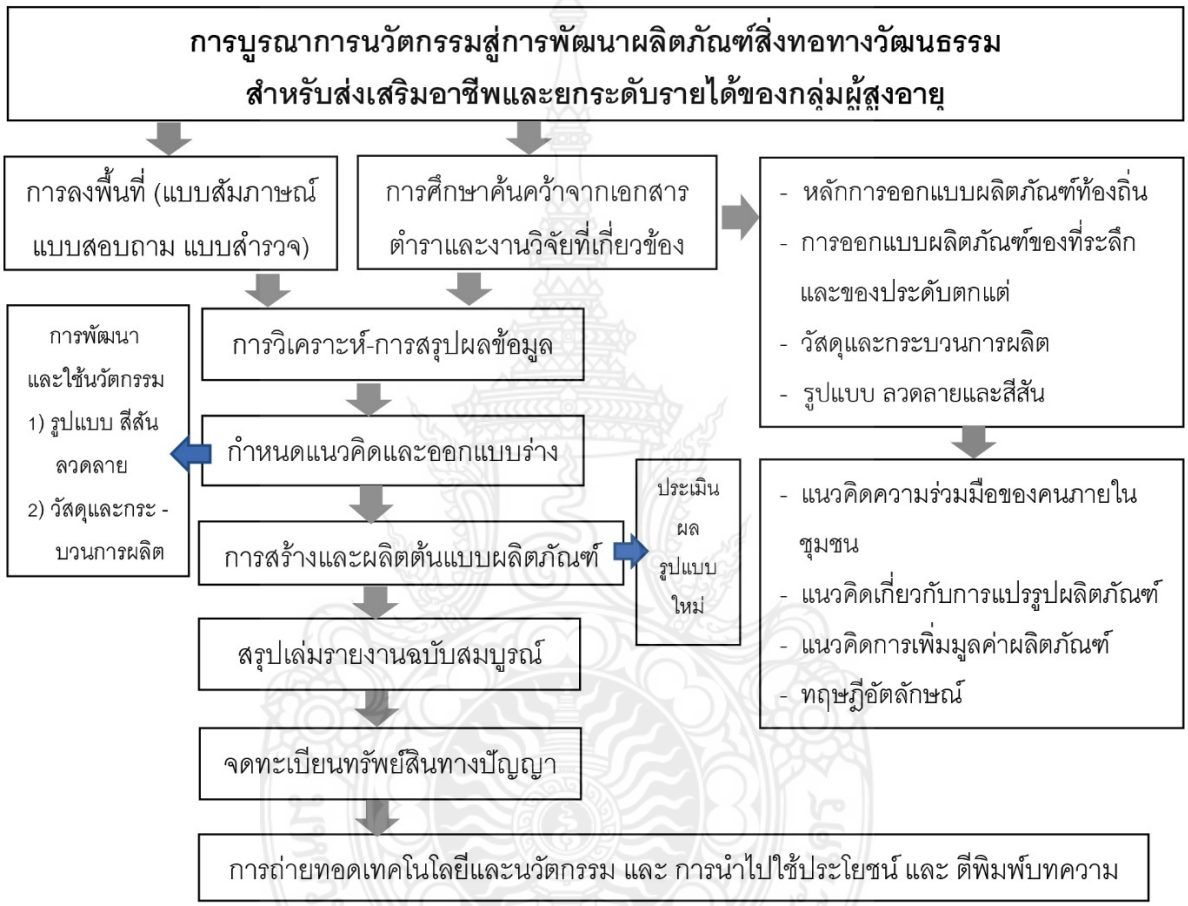
– ประสิทธิผลจากการรับรู้ของนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่

– ประสิทธิภาพจากการฝึกอบรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่อชุมชน

1.6.2 ตัวชี้วัดของโครงการ

ตัวชี้วัดผลของโครงการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับจะเกิดประโยชน์ต่อองค์ความรู้ทางวิชาการ โดยผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีฯต่อชุมชน สำหรับเป็นแนวทางส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุของพื้นที่วิจัยได้

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ได้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และทักษะปฏิบัติของพื้นที่วิจัยร่วมกัน เพื่อใช้นำมาต่อยอดสู่รูปแบบใหม่การออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ที่เกิดจากการขับเคลื่อนร่วมกันภายในพื้นที่วิจัยได้

1.7.2 ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการนำนวัตกรรมใหม่ทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิต มาประยุกต์ใช้สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

1.7.3 ได้ทำการพัฒนาทักษะฝีมือของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางเลือกให้เกิดการส่งเสริมอาชีพ การสร้างงานและสร้างรายได้ต่อไป

1.7.4 กลุ่มผู้สูงอายุ เกิดทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่าของตนเอง มีสุขภาพจิตที่ดีและเกิดการพึ่งพาตนเองในการสร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อช่วยเหลือตนเองและครอบครัวได้

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.8.1 อัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นลักษณะเฉพาะตัว หรือ ลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจดจำได้ ซึ่งในโครงการเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นผ้าขาวม้าจากเส้นใยฝ้ายและไหมสังเคราะห์ มีสีสันสดใส หลากหลายสี เนื้อผ้านุ่ม ซึมซับเหงื่อได้ดีและผ้าทอมีขนาดผืนใหญ่

1.8.2 นวัตกรรมใหม่ เป็นแนวความคิด การปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใช้มาก่อน หรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว ให้มีความทันสมัยและใช้ได้ผลที่ดีกว่าขึ้น ซึ่งเป็นการนำนวัตกรรมใหม่ทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิตมาใช้ในการพัฒนารูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคได้ดีขึ้น

1.8.3 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ ซึ่งเป็นผ้าขาวม้าแบบผืนผ้าสำเร็จรูปของชุมชน ที่มีการผลิตและจำหน่าย ภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง

1.8.4 กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งโครงการได้ระบุช่วงอายุระหว่าง 45 - 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งกลุ่มผู้สูงอายุจริงและกลุ่มผู้ที่เตรียมเข้าสู่ช่วงวัยผู้สูงอายุ ที่ได้อาศัยอยู่ภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ

บทที่ 2

เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตามโครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” มีเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้า
บ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์

2.3 ข้อมูลกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.5 ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 ข้อมูลเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัย: วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ

พื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชาวบ้านบ้านหนองเครือบุญ อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังคงสืบสานการทอผ้าขาวม้าไว้และจัดตั้งกลุ่มทอผ้าชุมชนขึ้น ในชื่อว่า “กลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ” ซึ่งงานทอผ้าได้กลายเป็นงานหัตกรรมที่ขึ้นชื่อของชุมชนแห่งนี้ด้วย โดยประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ เริ่มต้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวลาวเวียงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง ครั้นเมื่อเกิดสงครามโลก ทำให้ประชาชนเดือดร้อน ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม ชาวบ้านจึงคิดวิธีผลิตผ้าขึ้นมาใช้เอง โดยนำดอกฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย นำมาถักทอเป็นผืนผ้า เรียกชื่อต่าง ๆ ตามลักษณะการใช้งาน เช่น ผ้าซิ่น ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า นำผ้ามาตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม ต่อมามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทอผ้า การทอผ้าด้วยมือมีความสำคัญลดน้อยลง ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าด้วยมือก็เหลือน้อยลงไปด้วย และอาจจะสูญหายไปได้ ทางราชการได้เห็นถึงความสำคัญของการทอผ้าด้วยมือ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และยังเป็นการสร้างงานในท้องถิ่นได้ดี จึงควรส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้ ในปี พ.ศ. 2535 สำนักงานขึ้น ที่หมู่บ้านเกษตรอำเภอภาชี และสำนักงานพัฒนาชุมชน จึงได้เข้ามารวมกลุ่มแม่บ้าน จัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าไหม

ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สำนักพระราชวัง ได้ส่งครูมาสอนการทอผ้าไหม จนสมาชิกของกลุ่มมีความรู้ ความสามารถในการทอผ้าไหมได้เป็นอย่างดี สมาชิกกลุ่มทอผ้า จึงนำความรู้จากการทอผ้าไหมมาประยุกต์ใช้ในการทอผ้าขาวม้า การทอผ้าขาวม้า ได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ มีการคิดค้นลวดลายและสีสันของผ้าตามสมัยนิยม และตามความต้องการของลูกค้า ผ้าขาวม้า จึงเป็นที่ยอมรับและรู้จักกันทั่วไป ปี พ.ศ. 2542 จัดตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ และ ปี พ.ศ. 2548 ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ (ศูนย์ข้อมูลทางวัฒนธรรม สืบค้นจาก http://m-culture.in.th/album)

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ จัดตั้งขึ้นมากว่า 20 ปี ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ 2/1 หมู่ที่ 6 ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีนางเรณู สุมรรคา ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ มีสมาชิกจำนวน 10-15 คน อายุเฉลี่ยตั้งแต่ 45-65 ปีขึ้นไป โดยรวมตัวกัน เพื่อผลิตและจำหน่ายงานทอผ้าขาวม้าภายในชุมชน

ภาพที่ 2 ลงพื้นที่พบประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ มีการทอผ้าและผลิตผ้าขาวม้า เป็นสินค้าหลักและสร้างสรรค์เป็นงานผลิตภัณฑ์รูปแบบลักษณะต่าง ๆ อาทิ ผ้าทอผ้าขาวม้าสำเร็จรูป หมวก กระเป๋า และของที่ระลึก ต่าง ๆ และมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ลายน้ำไหล ซึ่งเกิดจากเทคนิคการมัดย้อมสีเส้นด้าย ก่อนนำไปทอจนได้ลวดลายสลับสีคล้ายน้ำไหล ปัจจุบันผ้าขาวม้าและผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้ากลายเป็นสินค้าโอท็อป 5 ดาวของตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นบ้าน ที่ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงวัฒนธรรม ให้นำมาเป็นแบบอย่างตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกาย ตามโครงการรณรงค์การใช้ผ้าไทย เมื่อปี พ.ศ. 2556

2.1.2.1 อัตลักษณ์ลวดลาย

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ มีทั้งผ้าผืนลายตารางหมากรุกแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นลวดลายที่นิยมของภาคกลาง และลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ คือ ลายน้ำไหล ซึ่งเกิดจากเทคนิคการมัดย้อมสีเส้นด้าย ก่อนนำไปทอผู้ทอจะใช้เชือกปอมัดด้ายให้ห่างกันประมาณ 1.5 - 2 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม นำด้ายที่มัดเสร็จแล้วไปย้อมเป็นสีต่าง ๆ แกะเชือกที่มัดออก ผึ่งให้แห้ง นำมาทอสลับกันจะได้ลายผ้าเป็นริ้วคล้ายลายน้ำไหล

ภาพที่ 3 ผ้าขาวม้า ลายน้ำไหล

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

ภาพที่ 4 ผ้าขาวม้า ลายตารางหมากรุก

ที่มา : https://district.cdd.go.th/phachi

2.1.2.2 อัตลักษณ์สี

สีดำ – ผลลูกเกลือ

สีแดง - แก่นฝาง

สีคราม - รากและใบของต้นคราม

สีเหลือง – แก่นขนุน

สีเขียว – เปลือกสมอ สีส้มอิฐ - เปลือกประดู่

สีชมพู - ต้นฝาง

2.1.2.3 วัสดุที่ใช้

เส้นใยฝ้ายและไหมสังเคราะห์

2.1.2.4 วิธีทำ (ศูนย์ข้อมูลทางวัฒนธรรม สืบค้นจาก http://mculture.in.th/album)

นำเส้นด้ายที่ย้อมแล้วมากรอใส่หลอด นำไปโว้นกับหลัก เพื่อให้ได้จำนวนเส้นด้ายและความยาวตามที่ต้องการ เส้นด้ายที่โว้นแล้ว นำไปม้วนเข้าลูม นำเส้นด้ายมาร้อยตะกอ (เขา) และฟันหวี (ฟืม) จนครบตามจำนวนเส้นด้ายที่กำหนดไว้ จากนั้นนำด้ายพุ่งที่เตรียมไว้ไปกรอใส่หลอดเล็กสำหรับใส่กระสวยเพื่อใช้ทอสืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าในหูกแต่ละชุดและฟืม ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้ายเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมู่หูกเส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่างสอดกระสวยด้ายพุ่งผ่านสลับเขาหูกชุดที่ 1 ยกเข้าชุดที่ 2 สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับสลับกันไปเรื่อย ๆ การกระทบฟันฟืม เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบฟันฟืม เพื่อให้ด้ายพุ่งแน่นหนาติดกันได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ ทอผ้าต่อไปเรื่อย ๆ จนหมดด้ายในเครือด้ายแล้วจึงทำการเก็บผ้าที่ทอเสร็จ ซึ่งในการทอผ้า 1 เครือ จะใช้เวลาโดยประมาณ 1 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความชำนาญในการทอผ้าและความขยันของผู้ทอ ในการท่อผ้าขาวม้าของกลุ่ม 1 ผืน จะมีความกว้าง 80 เซนติเมตร มีความยาว 200 เซนติเมตร

2.1.2.5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

กี่กระตุก คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้า ส่วนประกอบที่สำคัญของกี่กระตุก มีดังนี้

1. ฟันหวีหรือฟืม เป็นเครื่องมือที่ใช้กระทบเส้นด้ายพุ่งให้ขัดกับเส้นด้ายยืน เป็นผืนผ้าฟันหวี มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยไม้ด้านบนสลักลวดลาย

2. ตะกอ มีลักษณะเป็นกรอบไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า ผู้ทอจะเก็บตะกอตามเส้นด้ายยืนเส้นเว้นเส้นสลับกันไปจนหมดความกว้างของด้ายยืน ตะกอลายพื้นฐาน มี 2 อัน สำหรับแยกเส้นด้ายยืนออกเป็นหมู่สองฝ่าย เพื่อที่จะพุ่งกระสวยผ่านไปมา ตะกอจะมีเชือกเส้นด้าย ผูกแขวนไว้ด้านบนเคลื่อนที่ไปมาได้ ด้านล่าง มีเชือกผูกติดกับคานเหยียบให้เลื่อนขึ้นลง เปิดเส้นด้ายยืนให้เป็นช่องเพื่อพุ่งกระสวยเข้าหากันได้ตะกอและคานเหยียบจะมีมากชุกเมื่อต้องการผ้าที่ลายมาก

3. กระสวย คือ เครื่องมือใส่เส้นพุ่งให้ขัดกับด้ายเส้นยืนสลับการกระทบฟืม มีความยาว 30 ซ.ม. ทำด้วยไม้ตรงกลางป่องเจาะเป็นช่อง สำหรับใส่หลอดด้ายตรงปลายทั้งสองข้างเรียวมน

4. หลอดด้าย คือ เครื่องมือใส่ด้ายหรือไหมที่กรอแล้ว มี 2 ขนาด หลอดใหญ่ ใช้กรอเส้นด้ายยืน ในการเดินด้าย

5. ไม้พาดกี่ คือ ไม้ที่นั่งของผู้ทอผ้า

6. ไม้ไขว้ คือไม้สำหรับจัดเส้นด้ายยืนให้เป็นระเบียบ

7. ไม้กำพัน คือไม้สำหรับม้วนผ้าที่ทอแล้ว

8. ไม้คันฝัง คือไม้สำหรับบังคับหน้าผ้าให้ตึงขณะทอผ้า ทำด้วยหวายกลมตรงปลายไม้ทั้งสองข้าง สวมปลอกโลหะติดตรึงกับผ้าและช่วยให้สะดวกในการสอดด้ายเส้นพุ่งและกระทบฟืม

9. คานเหยียบ คือ ไม้สำหรับเหยียบบังคับเส้นด้ายยืนให้ขึ้นลง

10. ไม้แขวนฟันหวีและแขวนตะกอ คือ ไม้กลมทำจากไม้ไผ่ปลายไม้ทั้งสองข้างมีเชือกแขวนกับโครงด้านบนของกี่ คานหาบหูกสำหรับแขวนขอบฟืมและแขวนขอบตะกอ

ภาพที่ 5 การทอผ้าผ้าขาวม้า

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

2.2 ข้อมูลการออกแบบผลิตภัณฑ์

2.2.1 ความหมายของการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design)

ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการ ที่ผู้ประกอบการสามารถผลิต หรือจัดหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้ ปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ หมายถึง ตัวสินค้ารวมกับความพึงพอใจและผลประโยชน์อื่นที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้านั้น รวมถึงการบรรจุหีบห่อ และยี่ห้อ ผลิตภัณฑ์ที่นำออกสู่ตลาด ต้องมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ส่อยในชีวิตประจำวัน เน้นการผลิตจำนวนมากในรูปสินค้า เพื่อให้ผ่านไปยังผู้บริโภค (Consumer) ในวงกว้าง โดยที่รูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์จะเป็นปัจจัยสำคัญ ชักจูงผู้บริโภคให้เกิดความกระหายที่จะจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์นั้น

การออกแบบงานผลิตภัณฑ์ ตามหลักการออกแบบ ถ้าเปรียบเทียบเสมือนปัจจัยเสริมสร้างงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความสมบูรณ์ขึ้น เพื่อให้เป็นที่พอใจของผู้ใช้ในการใช้งานแล้ว ก็จะมีความสวยงามของรูปทรง สีสันที่ถูกใจผู้ใช้ตามกลุ่มหรือวัยต่าง ๆ ด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความสมบูรณ์แบบและสวยงาม (ธีระชัย สุขสด. 2544)

2.2.2 ข้อควรคำนึงในการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Principle of Design) ดังนี้

2.2.2.1 หน้าที่ใช้สอย (Function)

หน้าที่ใช้สอย ถือเป็นส่วนสำคัญเพราะผลิตภัณฑ์ที่ดี ต้องมีหน้าที่ใช้สอยที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานมากที่สุด สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีกลไกหรือเครื่องจักรที่เข้ามาประกอบด้วยควรจะมีระบบการทำงานหรือสมรรถภาพการทำงานที่คล่องตัว ทำงานสะดวก ไม่ขัดข้องได้ง่าย เป็นต้น

การออกแบบผลิตภัณฑ์ ในลักษณะที่มีส่วนหน้าที่ใช้สอยได้หลายอย่าง เรียกว่า “อเนกประสงค์” นับเป็นหลักการที่น่าสนใจสำหรับปัจจุบันและอนาคตเพราะจะส่งผลในด้านการประหยัดได้อีกทางหนึ่ง เช่น ที่บดอาหารและยังสามารถทำน้ำผลไม้ได้อีกด้วย

2.2.2.2 ความสวยงามน่าใช้ (Aesthetics)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ ควรมีรูปร่าง สีสันที่สวยงาม น่าใช้ ชวนให้ผู้ซื้ออยากซื้อ มีความแปลกใหม่ของรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนทำให้น่าสนใจที่จะซื้อไว้ทั้ง ๆ ที่ของเดิมยังใช้การได้อยู่ ทั้งนี้การออกแบบผลิตภัณฑ์ ให้มีความสวยงามได้นั้น นักออกแบบต้องมีความเข้าใจถึงเรื่องหลักการทางศิลปะ ทฤษฎีแห่งความงามทางสุนทรียภาพ นักออกแบบ จึงจะสามารถช่วยยกระดับของรสนิยมเกี่ยวกับรูปแบบและสีของผลิตภัณฑ์ได้

2.2.2.3 ความปลอดภัย (Safety)

ในปัจจุบันต้องยอมรับว่า สิ่งที่อำนวยความสะดวกได้มากมาย ย่อมมีโทษ ผลิตภัณฑ์ ที่ให้ความสะดวกต่าง ๆ มักจะเกิดจากเครื่องจักรกล เครื่องผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า ดังนั้นการออกแบบ ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้ ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ ควรต้องแสดงเครื่องหมายไว้ให้ชัดเจนหรือให้มีคำอธิบายประกอบไว้

2.2.2.4 ความแข็งแรงของโครงสร้าง (Construction)

ความแข็งแรงของผลิตภัณฑ์ นักออกแบบจะต้องรู้จักเลือกโครงสร้างที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เพื่อการรองรับน้ำหนักมาก น้อยเพียงใดก็ให้มีความแข็งแรงและต้องประหยัดด้วย ทั้งนี้คุณสมบัติของวัสดุและขนาด รูปแบบของผลิตภัณฑ์ จะต้องมีความสัมพันธ์กัน ปัญหาอยู่ที่ว่า รูปแบบที่มีความแข็งแรงจะขาดความสวยงาม ซึ่งนักออกแบบต้องสามารถแก้ปัญหาให้เหมาะสมได้

2.2.2.5 ความสะดวกสบายในการใช้งาน (Ergonomics)

ความสะดวกในการใช้งานของผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงสัดส่วน ขนาดและขีดจำกัดของอวัยวะ ส่วนต่าง ๆ ของผู้ใช้ เช่น เก้าอี้ ต้องมีขนาดความสูงพอเหมาะ มีความนุ่มนวล นั่งสบายหรือด้ามสำหรับจับถือ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ควรคำนึงถึงให้เหมาะสม จับได้สบาย ขนาดพอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

2.2.2.6 ราคาพอสมควร (Cost)

นักออกแบบ ต้องรู้จักเลือกใช้ชนิดของวัสดุและกรรมวิธีผลิต เพื่อให้ผลิตได้ง่ายและรวดเร็ว อันเป็นผลให้ผลิตภัณฑ์มีราคาพอสมควร เหมาะสมกับค่าครองชีพ

ราคาพอสมควร อาจแก้ปัญหาโดยทำหลาย ๆ ขนาด โดยให้ผู้ซื้อสามารถเลือกซื้อใช้งานได้ตามความเหมาะสมกับความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของตน

2.2.2.7 สามารถซ่อมแซมได้ง่าย (Ease of Maintenance)

การออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้องออกแบบให้มีการซ่อมแซมได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก เมื่อใช้งานแล้วเกิดการชำรุดเสียหายขึ้น การมีอะไหล่ เพื่อให้สามารถเปลี่ยนใหม่อันเกี่ยวพันกับการบริการผลิตภัณฑ์บางประเภทมีวัตถุประสงค์ในการใช้สอยเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อให้มีการผลิตชิ้นใหม่ เป็นการตอบสนองความสามารถในการผลิตได้อย่างรวดเร็ว โดยที่การซ่อม ทำให้เสียเวลาและสิ้นเปลืองแรงงานมากกว่า จึงทำให้เกิดระบบผลิต ทำลาย หมุนเวียนกันเท่ากัน

2.2.3. หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

2.2.3.1 ความหมายของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

ราชบัณฑิตยสถาน (2530) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดความหวนนึกถึงหรือคิดถึง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกหรือของที่ระลึก

ประเสริฐ ศีลรัตนา (2531) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่ระลึกเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นตัวจูงใจให้เกิดความคิดถึงหรือนึกถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องหรือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นสื่อเพื่อหวังผลด้านความทรงจำ ให้สิ่งที่ผ่านมาในอดีตได้กลับมาชัดเจนขึ้น หรือเป็นตัวสัญลักษณ์แทนบุคคลเหตุการณ์เรื่องราวที่ได้รับการออกแบบสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อกระตุ้นเตือนย้ำความทรงจำให้คิดถึงหรือนึกถึง

ประชิด ทิณบุตร (2550) ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หมายถึง สิ่งของที่เก็บ / รักษาไว้หรือใช้เป็นเครื่องเตือนความจำเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งของที่มอบให้เพื่อแสดงถึงอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อกันแก่ผู้ที่รักและนับถือ

2.2.3.2 ความหมายเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสะสม สืบทอด ถ่ายทอดประสบการณ์การดำรงชีวิต สังคม สภาพแวดล้อม สืบต่อกันมา บนรากฐานเก่าที่พบใช้สติปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้วฟื้นฟู ประยุกต์ ประดิษฐ์ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่

เสน่ห์ จามริก (2532) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงกระบวนการความคิดและทางปัญญา เป็นการแสวงหาองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นนั้น แสดงให้เห็นถึงกระแสความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างธรรมชาติ จิตใจ พฤติกรรม สังคม องค์กร วัฒนธรรม ชุมชน เศรษฐกิจ เทคโนโลยี กระบวนการผลิตและการพึ่งตนเอง

ประเวศ วสี (2537) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสั่งสมการเรียนรู้สืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน โดยเชื่อมโยงในหลายศาสตร์ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรมให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนกันอย่างลงตัว

ยุพา ทรัพย์อุไรรัตน์ (2537) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและศาสนา โดยอาศัยวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานทางภูมิปัญญา เป็นการปฏิบัติโดยผู้คนในชุมชนนั้น

รัตนะ บัวสนธิ์ (2537) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนทัศน์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและตนเอง มีรากฐานมาจากคำสอนทางศาสนา คติ จารีตประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบต่อกันมา และปรับเข้ากับปริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละสมัย ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

พรชัย กาพันธ์ (2545) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

1) เป็นการใช้ความรู้ ทักษะ ความเชื่อและพฤติกรรม
2) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ-สิ่งเหนือธรรมชาติ
3) มีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
4) เป็นการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
5) มีวัฒนธรมเป็นฐาน ไม่ใช่วิทยาศาสตร์
6) มีการบูรณาการสูง
7) มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา
8) มีการเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง
9) เน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม

อังกูล สมคะเนย์ (2535) ได้กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรื่องที่เกี่ยวกับความคิด คติความเชื่อ ภาษาและหลักการเป็นองค์ความรู้พื้นฐานประกอบทางพิธีกรรม การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการใช้แรงงานในการหาผลผลิตในธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประกอบกับความเชื่อทางศาสนา ที่สั่งสมสืบทอดต่อกันมา ได้แก่ คติความเชื่อ สุภาษิต คำพังเพย นิทานหรือตำนานพื้นบ้าน คติธรรม คำสอนทางศาสนา ปริศนาคำทายต่าง ๆ ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้าน

2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีเป็นการแสดงออกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านต่อการดำเนินชีวิตให้เห็นถึงคุณค่าของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่สืบต่อกันมาเฉพาะกลุ่มชน หรือท้องถิ่นนั้นๆ เป็นการแสดงถึงความเจริญงอกงามและความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีหรือศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นศิลปะด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุของท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้าน หรือเพลงพื้นบ้าน

3) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรื่องที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นเป็นวิถีชีวิตการดำรงอยู่ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นลักษณะการทำมาหากินอย่างการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำโดยใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา เพื่อให้อยู่รอดยืนหยัดด้วยการพึ่งพาตนเอง ได้แก่ จักสานไม้ไผ่ เตยปาหนัน หวาย หรือจักสานเครื่องมือจับสัตว์ หรืองานประดิษฐ์ เป็นต้น

4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเรื่องที่เกี่ยวกับแนวคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีชาวบ้านจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมเป็นการเพิ่มผลผลิตหรือการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตของครอบครัวและท้องถิ่น ได้แก่ การทำไร่ ทำนาสวนผสมตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ การแปรรูปอาหาร การนำสมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรค เป็นต้น

2.2.4 ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

ประสริฐ ศีลรัตนา (2531)ได้กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก มีหลากหลายรูปแบบตามวัสดุการผลิต จำแนกตามจุดประสงค์ของการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้งาน แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.2.4.1 ผลิตภัณฑ์ประเภทของกิน สิ่งของประเภทนี้เป็นประเภทอาหารของกิน ของรับประทาน ไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน เมื่อได้มาแล้วก็ต้องรีบบริโภคในช่วงเวลาสั้น ๆ มีมาตั้งแต่จากอดีต แต่ไม่ค่อยได้รับการยอมรับว่าเป็นของที่ระลึกต่อมาภายหลังสินค้าประเภทของกินได้พัฒนาเป็นรูปแบบคุณภาพในวิธีการเก็บรักษาและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมสวยงามน่าสนใจขึ้นจนปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ระลึกประเภทนี้ได้รับความสนใจนิยมมากขึ้น

2.2.4.2 ผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน อำนวยความสะดวกต่อการใช้งาน สร้างความพึงพอใจในการแลกเปลี่ยนให้แก่กันหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน ปัจจุบันเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึกได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น เป็นเครื่องใช้ไม้สอยที่มีการประดิษฐ์คิดค้นตกแต่งให้เกิดความงดงาม อาจเท่าจริงหรือย่อส่วนให้เล็กลง มักถูกนำไปใช้เป็นของที่ระลึกและใช้ประดับตกแต่งให้เกิดความนึกถึงมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์

2.2.4.3 ผลิตภัณฑ์ประเภทของตกแต่ง เป็นสินค้าเพื่อตอบสนองต่อทางจิตใจมีทั้งใช้ตกแต่งร่างกาย ได้แก่ เครื่องประดับต่าง ๆ หรือที่ใช้ตกแต่งอาคารสถานที่หรือใช้ในพิธีการต่าง ๆ ดังนั้นต้องออกแบบให้มีสีสัน รูปทรง วัสดุที่เหมาะสม และประณีต สวยงาม ดึงดูดใจ

2.2.5 ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

2.2.5.1 เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ให้ผู้คนที่รู้จักคาดเดาถึงที่มา

ของสินค้าได้เห็นคราวใดก็นึกถึงได้ มีความเป็นเอกลักษณ์จากประวัติความเป็นมาได้

2.2.5.2 เป็นผลิตภัณฑ์ที่หายากราคาแพงแหล่งท่องเที่ยวเป็นต้นกำเนิด หรือมีชื่อเสียงในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ระลึกประเภทนี้

2.2.5.3 เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีราคาถูกเมื่อไปเปรียบเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกัน ซึ่งวางขายที่แหล่งผลิตเดิมของนักท่องเที่ยวหรือแหล่งอื่นๆ

2.2.5.4 มีความดึงดูดใจจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ การออกแบบลวดลาย มีความปราณีตในการประดิษฐ์ สีสันแปลกตาน่าสนใจแก่ผลิตภัณฑ์ หรือความมีประโยชน์ใช้สอย

2.2.5.5 เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถหาซื้อง่าย ได้สะดวก มีวางขายตามจุดต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น ตามสถานที่ซึ่งมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวกันมาก

2.2.5.6 มีรูปร่างขนาดและน้ำหนักที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง โดยเฉพาะความเปราะบางชำรุดง่ายขนาดไม่เหมาะสม เช่น มีขนาดใหญ่ยาวเกะกะหรือมีน้ำหนักมาก

2.2.5.7 เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัสดุและแรงงานในท้องถิ่นโดยเฉพาะการนำวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยใช้แรงงานนอกเวลางานประจำประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ที่ระลึก ซึ่งช่วยให้มีการใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์เต็มที่

2.2.5.8 มีการแสดงขั้นตอนการผลิตจริงหรือให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาส ทดลองทำ วิธีการนี้จะสร้างความประทับใจและเห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น เช่น การวาดลายร่ม เป็นต้น ให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสทดลองทำ และเห็นขั้นตอนการผลิต ทำให้เกิดความประทับใจและเข้าใจได้ว่าเพราะเหตุใดสินค้านั้น ๆ มีราคาแพง

2.2.5.9 มีฉลากบอกส่วนประกอบหรือส่วนผสม บอกถึงที่มาของสินค้าว่าประดิษฐ์มาจากอะไรวิธีการใช้และการดูแลรักษามีข้อควรระวังอย่างไร เช่น เอกสารแนะนำการใช้ การดูแลผ้าไหม ผ้าฝ้าย เป็นต้น

2.2.6 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

ปัจจัยที่กับการออกแบบทางกายภาพ ได้แก่ รูปทรง สี วัสดุ และบรรจุภัณฑ์ ดังนี้

2.2.6.1 รูปทรง

ชลูด นิ่มเสมอ (2531) ได้กล่าวว่า รูปทรง (form) เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการออกแบบ รูปทรงเป็นตัวสำคัญที่สื่อความหมายจากผู้สร้างงานไปสู่ผู้ดู และด้วยรูปทรงเพียงส่วนเดียวก็สามารถสื่อความหมายได้อย่างสมบูรณ์ โดยไม่ต้องอาศัยเรื่องหรือเนื้อเรื่องใด ๆ พื้นฐานของการออกแบบรูปทรง มักมาจากแรงบันดาลใจของธรรมชาติ มนุษย์เป็นต้นแบบหรือบางครั้งรูปทรงที่นักออกแบบคิดอาจถูกตีกรอบ จำกัด หรือถูกกำหนดจากรูปทรงของวัสดุที่นำมาใช้งานอันมีผลต่อการเกิดรูปทรงที่สร้างขึ้นก็ได้ โดยหน้าที่ของนักออกแบบจะต้องศึกษา คิดค้นหาแนวทางเฉพาะที่มีเอกลักษณ์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการพบเห็นและสามารถใช้งานได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ การออกแบบรูปทรง จะนำองค์ประกอบของการออกแบบ (Elements of Design) ได้แก่ เส้น สี พื้นผิว ฯลฯ มาใช้จัดรวมเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์งานให้เกิดรูปทรง โดยใช้หลักการออกแบบ (Principles of Design) เช่น จุดเด่น การทำซ้ำ ความสมดุลย์ ความกลมกลืน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบให้เกิดความคิดแตกต่างอย่างสิ้นเชิง นักออกแบบต้องเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ความสัมพันธ์แต่ละระดับให้เหมาะสมกับงาน (นวลน้อย บุญวงษ์, 2542) สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) เป็นรูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีลักษณะทางคณิตศาสตร์ มีรูปแบบลักษณะตายตัว ได้แก่ รูปทรงสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม ทรงรี ทรงกลม เป็นต้น มักปรากฏให้เห็นตามสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคารบ้านเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในงานออกแบบอุตสาหกรรมมักใช้รูปทรงเรขาคณิต เพราะมีลักษณะความสมดุลที่ช่วยให้สะดวกต่อการทำงาน และเป็นลักษณะรูปทรงที่มประโยชน์ใช้สอยดี

2) รูปทรงธรรมชาติ (Natural Form) เป็นรูปทรงที่เลียนแบบธรรมชาติ เกิดขึ้นในธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งที่มีชีวิตและสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น คน สัตว์ พืช ต้นไม้ ดอกไม้ ใบไม้ รูปทรงเหล่านี้ให้ความรู้สึกทางความจริง เช่น การใช้เส้นโค้งอ่อนช้อยเกี่ยวพันกันของเถาไม้ แมลง นก สตรี นำมาใช้ออกแบบลวดลายประดับหรือตกแต่งภายใน เป็นต้น

3) รูปทรงอิสระ (Free Form) เป็นรูปทรงที่ไม่มีโครงสร้างแน่นอน ตายตัว เกิดขึ้นอย่างอิสระ เป็นการนำรูปทรงธรรมชาติ มากระทำการบิดเบือนหรือเปลี่ยนแปลงในลักษณะเลื่อนไหลให้ความเคลื่อนไหวรูปทรงอิสระนี้มีลักษณะกลมกลืนกับรูปทรงธรรมชาติ แต่ขัดแย้งกับรูปทรงเรขาคณิต

2.2.6.2 สี

สี เป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยสายตา รอบ ๆ ตัวเรา มีสีสันที่หลากหลายทั้งสีสันตามธรรมชาติ และสีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สี ช่วยส่งผลต่อความรู้สึกการนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการ การสื่อความหมาย และความสุขสำราญใจในชีวิตประจำวัน

สุชาติ เถาทอง (2536) ได้กล่าวว่า สีกับการออกแบบมีผลต่อมนุษย์ ดังนี้

1) สร้างความรู้สึก สีให้ความรู้สึกต่อผู้พบเห็นที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ เป็นการสร้างความรู้สึกต่อการสัมผัสและการสร้างบรรยากาศที่ดี

2) สร้างความสนใจ สีมีอิทธิพลต่องานศิลปะทุกแขนงโดยเฉพาะงานออกแบบ ช่วยสร้างความสนใจและเกิดความประทับใจเป็นอันดับแรกที่เรามองเห็น

3) สี บอกสัญลักษณ์ของวัตถุ เกิดจากประสบการณ์ ภูมิหลังแต่ละคน เช่น สีแดง แทนไฟหรืออันตราย สีเขียว แทนธรรมชาติหรือความปลอดภัย

4) สี ช่วยในการรับรู้และจดจำงาน เลือกใช้สี ให้สะดุดตาและมีเอกภาพ

2.2.6.3 วัสดุ

วัสดุ (Material) และกรรมวิธีการผลิต แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) โลหะ (Metal) เป็นวัสดุที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว ผิวเรียบ เป็นมัน มีความเหนียวและยืดหยุ่นดี เช่น เหล็ก อลูมิเนียม ทองแดง ทองเหลือง ตะกั่ว ดีบุก ทองเงิน และอื่น ๆ

2) อโลหะ (Non-Metal) มีคุณสมบัติเฉพาะตัวเมื่อเทียบกับโลหะ มักจะอ่อนกว่า หนาแน่นน้อยกว่า มีความยืดหยุ่นตัวดี เช่น กระดาษ หนังยาง ไม้ วัสดุสังเคราะห์ จำพวกพลาสติก ดิน หิน ปูน และแก้ว เป็นต้น

2.2.7 การออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากท้องถิ่น

2.2.7.1 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น (อรัญ วานิชกร. 2559)

จะมุ่งเน้นการหาอัตลักษณ์ในการสร้างงาน ผลงานการออกแบบที่ดีจะช่วยป้องกันและแก้ปัญหาผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นกับชุมชน สร้างผลกระทบทางบวกให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน เช่น ภาพลักษณ์ชุมชน เรื่องราวและคุณค่าของการสืบทอดภูมิปัญญาจากอดีต ฝีมือแรงงานวัสดุท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม ความสามัคคีในชุมชน ตลอดจนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่สังเกตได้ในตัวผลิตภัณฑ์ ดังนั้นจึงต้องตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนหรือท้องถิ่นเป็นสำคัญ มีกระบวนการ ดังนี้

1) การสร้างแรงบันดาลใจทางวัฒนธรรม ศึกษาคุณค่าเชิงรูปธรรม ได้แก่ เส้นสาย ลวดลาย รูปลักษณ์ รูปทรง สีสัน พื้นผิว และวัสดุ และคุณค่าเชิงนามธรรมของผลิตภัณฑ์ เช่น ความซาบซึ้งในเรื่องราวคุณค่าและความหมายจิตวิญญาณที่แฝงในภูมิปัญญา ปรัชญา แนวคิดการแก้ปัญหา เชิงความคิดและเชิงช่าง

2) การร่างภาพ เพื่อศึกษาสัญญะรูปทรงจากมุมมองต่างๆ เป็นการมุ่งเน้นการศึกษารูปธรรมของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3) การตัดทอนรายละเอียด พื้นผิว ลวดลายของรูปทรงให้เข้าโครงสร้างรูปทรงที่มีความเรียบง่าย ใช้โครงสร้างเรขาคณิตเป็นพื้นฐาน เป็นการลดบทบาทสัญญะของรูปทรงให้ดูเรียบง่าย ให้ผลงานมีระยะเวลาทางตลาดยาวนานขึ้นและสามารถคงอยู่ได้ในอนาคต

4) การถ่ายทอดสัญญะรูปทรง สู่การจัดการเพื่อเกิดคลี่คลายรูปทรงองค์ประกอบต่าง ๆ (Elements Design and Principles) ถ่ายทอดองค์ประกอบต่าง ๆ จากรูปทรงเป็นจุด เส้นระนาบ รูปทรงใหม่เป็นลวดลายหรือเป็นพื้นผิวเปรียบเสมือนการเรียบเรียงองค์ประกอบใหม่ สัดส่วนใหม่ สร้างรูปลักษณ์รูปทรงขึ้นใหม่ ให้เกิดความรู้สึกใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างกัน

5) การออกแบบ เพื่อประสานพฤติกรรมและประโยชน์ใช้สอยในรูปแบบใหม่ (Functional) เป็นขั้นตอนที่เน้นการวิเคราะห์ โดยจำเป็นต้องพิจารณาจากความสอดคล้องของรูปทรงกับการใช้สอย กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การเปลี่ยนวิธีใช้, พลิกมุมมอง, เพิ่ม-ลดคุณสมบัติ,แทนที่ด้วยสิ่งใหม่, พลิกกลับ, ผสมผสาน ฯลฯ

6) การผลิตต้นแบบ (Prototype) เพื่อตรวจประเมินและดูผลพิจารณาของการออกแบบในด้านต่าง ๆ ได้แก่ รูปลักษณ์ความสวยงามความสอดคล้องกับพฤติกรรม ความเหมาะสมของวัสดุ การลดต้นทุนการผลิต ฯลฯ

กระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากท้องถิ่น ดังนี้

ภาพที่ 6 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น

ที่มา : อรัญ วานิชกร (2559)

2.2.8 แนวความคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

การหาแนวความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีแนวความคิดในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่หลากหลายประเภท ดังนี้ (ประชิด ทิณบุตร,2550)

2.2.8.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณค่าทางความงาม

รูปลักษณ์ที่งดงามสะดุดตา นับเป็นหัวใจพื้นฐานของผลิตภัณฑ์และผลิตภัณฑ์บางประเภท มีประเด็นในการพิจารณาเลือกซื้อของผู้บริโภค อาจไม่ใช่เรื่องของสมรรถนะหรือคุณสมบัติพิเศษโดดเด่น สำหรับการใช้งานของผลิตภัณฑ์นั้น แต่กลับเป็นความพึงพอใจในความงามของรูปโฉมภายนอกเป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อ แนวคิดนี้มีลักษณะที่สนองตอบค่านิยมในสังคม

มากกว่าความจำเป็นหรือความต้องการขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องประดับ เสื้อผ้า ของขวัญ เฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน เป็นต้น

2.2.8.2 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย

การออกแบบผลิตภัณฑ์ จำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อกำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนและควรตระหนักอยู่เสมอว่า ผู้บริโภคมักจะซื้อสินค้าที่เขาเชื่อว่าจะแก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับเขาได้ ดังนั้นปัญหาจึงเป็นตัวกระตุ้นการซื้อของผู้บริโภค แนวคิดนี้จะเน้นการแก้ปัญหาเป็นประเด็นสำคัญ ไม่นิยมการเสริมแต่ง เพื่อความสวยงามจนเกินความจำเป็นแต่เน้นการใช้งานที่คุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด

2.2.8.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นความเหมาะสมกับสรีระของผู้ใช้งาน

การออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้องคำนึงถึงสรีระของผู้ใช้งานมาก่อนสิ่งอื่นสิ่งใด รูปแบบของผลิตภัณฑ์เป็นไปในลักษณะที่จงใจให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพที่ดี ที่ไม่ก่อให้เกิดความเมื่อยล้าโดยง่าย กระชับได้สัดส่วนกับสรีระ เป็นต้น

2.2.8.4 การออกแบบที่เน้นการประหยัดเนื้อที่

การอออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้องคำนึงถึงการประหยัดเนื้อที่ในการขนส่ง การจัดเก็บและการพกพาเป็นสำคัญ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่จะก่อให้เกิดการประหยัดเนื้อที่ได้นั้น มักจะเป็นไปในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่พับได้ ซ้อนได้ ยืดหดได้ ถอดประกอบได้ เป็นต้น

2.2.8.5 การออกแบบที่เน้นความคล่องตัวในการใช้งาน

ความงามที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่าและการรับรู้ถึงคุณค่าได้ด้วยสัมผัส ทำให้เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่เน้นถึงการแก้ปัญหาด้านการใช้งานของผลิตภัณฑ์ให้เกิดความคล่องตัวและสะดวกมากขึ้น รูปแบบของผลิตภัณฑ์มักเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิถีการดำเนินชีวิตทั้งการงานและส่วนตัวควบคู่กับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

2.2.8.6 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นคุณค่าทางวัสดุ

ผู้บริโภคหลายคนมักหลงใหลในเนื้อแท้ของวัสดุที่ไร้การแต่งเติม แนวคิดที่เน้นการแสดงเนื้อแท้และคุณลักษณะพิเศษของวัสดุอย่างเปิดเผย ให้แง่คิดในด้านปรัชญาและสัจธรรมที่ลุ่มลึก อีกทั้งยังเป็นการขยายการใช้ประโยชน์จากวัสดุให้กว้างขึ้น

2.2.8.7 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือการใช้เทคโนโลยีการผลิตสะอาด ที่เรียกกันว่า “ผลิตภัณฑ์สีเขียว” (Green Product) นั้นมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ ที่มีแนวโน้มการบริโภคที่เร็วขึ้น เบื่อแล้วทิ้ง ทำให้เกิดขยะมากมาย ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้ง ๆ ที่ผลิตภัณฑ์นั้น ยังไม่เสียหรือชำรุดเพียงบางส่วน ซึ่งสามารถซ่อมแซมใช้งานใหม่ได้จากแนวคิดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกลายเป็นแรงกดดันให้ทุกฝ่ายต่างต้องมีจิตสำนึกในการสร้างสรรค์จรรโลง

สภาพแวดล้อมที่สมดุลให้แก่สังคมส่วนรวม ดังนั้นขั้นตอนของกระบวนการออกแบบ นักออกแบบสามารถเลือกใช้แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้

- ออกแบบให้สามารถถอดออกเป็นชิ้น ๆ เพื่อง่ายต่อการถอดประกอบ ง่ายต่อการขนส่งและง่ายต่อการนำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ (Recycle)

- เลือกใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือสามารถย่อยสลายได้ เป็นการแก้ปัญหาทางด้านนิเวศวิทยาหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น Bio-polymer

- ใช้วัสดุในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อลดการใช้พลังงานในการเคลื่อนย้าย

- ใช้วัสดุหรือพลังงานในการผลิตในน้อยลง

- เปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์ให้บริโภคช้าลง (Slow-Flow)

- ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความทนทานใช้งานได้นานขึ้น เช่น กันน้ำ ทนกระแทก เปลี่ยนเฉพาะฝาครอบแทนการทิ้งทั้งชิ้น

- ผลิตภัณฑ์หนึ่งสามารถปรับเปลี่ยนไปใช้ผลิตภัณฑ์อีกอย่างได้หรือเป็นลักษณะอเนกประสงค์ เช่น เตียงนอนเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นไม่ได้งานแล้วสามารถปรับเปลี่ยนเป็นโซฟาหรือโต๊ะเขียนหนังสือได้ โทรทัศน์ เมื่อเสียแล้วถอดจอภาพออกกลายเป็นตู้เก็บของที่วางซ้อนกันได้

ผลิตภัณฑ์ที่มีแนวความคิดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่ดีแต่ในแง่ของผู้บริโภค ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมยังมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้อยู่มาก การจะประสบความสำเร็จทางการตลาด ต้องสามารถเทียบเคียงกับคุณภาพและประสิทธิภาพการใช้งานกับผลิตภัณฑ์เดิม เช่น ประหยัดกว่า ราคาถูกกว่า เป็นต้น

2.2.8.8 การออกแบบผลิตภัณฑ์ในลักษณะเชิญชวน

เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ในลักษณะเชิญชวนหรือกระตุ้นผู้บริโภคเกิดการตอบสนองร่วมกันบนแนวคิดเดียวกัน ประกอบด้วย

- การเชิญชวนด้านเหตุผล (Rational Appeal) เป็นการนำเสนอแนวคิดเพื่อสร้างความสนใจส่วนบุคคลของผู้บริโภค โดยพยายามแสดงว่าผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่นั้น จะให้ประโยชน์อะไรแก่ผู้ใช้ เช่น ประหยัดน้ำมันกว่า กินไฟร้อยกว่า ทนทานกว่า น้ำหนักเบากว่า พกพาสะดวกกว่า ติดตั้งหรือใช้งานง่ายกว่า เป็นต้น

- การเชิญชวนด้านอารมณ์ (Emotional Appeal) เป็นการนำเสนอแนวคิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาใหม่ เช่น เกิดการผ่อนคลาย เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ เกิดความสนุกสนาน เกิดความมั่นใจ เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- การเชิญชวนด้านศีลธรรม (Moral Appeal) เป็นการนำเสนอแนวคิด กระตุ้นให้ผู้บริโภครู้สึกว่าเหมาะสมเมื่อได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบใหม่นั้น เช่น มีส่วนช่วยอนุรักษ์ธรรมชาติ มีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคม เกิดความรักครอบครัว เกิดความรักชาติ เป็นต้น

2.2.8.9 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรม

ระบบสังคมและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับผู้บริโภคในสังคมนั้นและมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริโภคแต่ละคน โดยปกติผู้บริโภคย่อมแสดงพฤติกรรมในทางที่สังคมต้องการ เพื่อให้ตนเองได้อยู่ในสังคมนั้นต่อไป ดังนั้นก่อนที่จะทำการออกแบบอะไร นักออกแบบต้องพิจารณาระบบสังคมของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายว่าสังคมนั้นมีพฤติกรรมการแสดงออกและการอยู่ร่วมกันอย่างไร มีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างไร เพื่อสรุปประเด็นมาสร้างผลงานให้เหมาะสมและเกิดการยอมรับ

ถ้าวัฒนธรรม คือ จุดสร้างความแตกต่าง การใส่จุดเด่นของวัฒนธรรมประจำชาติในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากจะทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางรูปลักษณ์ที่แตกต่างแล้วยังมีมิติคุณค่าทางวัฒนธรรมและความหมายให้กับชิ้นงานด้วย ทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกทางความคิดที่มีต่อสินค้านั้น ๆแตกต่างกันออกไป ดังคำเปรียบเปรยที่ว่า ซื้อผลิตภัณฑ์อเมริกา เหมือนซื้อความฝัน (ความก้าวล้ำทางเทคโนโลยี) ซื้อผลิตภัณฑ์ฝรั่งเศส เหมือนซื้อความหรูหรา (ความมีรสนิยมและประวัติความเป็นมา) ซื้อผลิตภัณฑ์ญี่ปุ่นเหมือนซื้อความคิดและความสมบูรณ์แบบ (ความเอาใจใส่ในรายละเอียด)

ตัวอย่างความสำเร็จของประเทศเหล่านี้ น่าจะเป็นแนวทางที่ดี สำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไทยให้เป็นที่ยอมรับได้ การพัฒนารูปลักษณ์ไปสู่ความเป็นสากลด้านเดียวไม่เพียงพอสำหรับผู้บริโภคในการจดจำสินค้า ความแยบยลในการสอดแทรกวัฒนธรรมแบบไทย ๆ ที่สั่งสมกันมานานน่าจะเป็นทางออกที่ดีสำหรับการสร้างเอกลักษณ์ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ของเราแต่อาจต้องใช้เทคโนโลยีทางอุตสาหกรรมมาช่วยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของงานหัตกรรมในการที่จะทำให้เกิดรูปแบบลักษณะที่แปลกใหม่และการใช้งานที่คาดคิดไม่ถึง อำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งาน

ปัจจุบันการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและได้รับการยอมรับมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเกิดเป็นแนวทางการออกแบบ ที่เรียกว่า การไขว้ข้ามของวัฒนธรรม (Cross culture) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการดำเนินชีวิตของคนหลาย ๆ ชาติผสมปนเปกัน เช่น ตะวันออกกับตะวันตก เซนกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ฯลฯ จนเกิดเป็นความกลมกลืนในรูปแบบใหม่ที่แปลกตาเสน่ห์ลึก ๆ ของการออกแบบตามแนวคิดนี้ คือ ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมที่เคยถือปฏิบัติอยู่

2.2.8.10 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความล้าหลังที่เจริญก้าวหน้า ทำให้เราหวนกลับไปหาข้อดีของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถูกปฏิเสธคุณค่าไป เมื่อเรามุ่งแต่รับวิทยาการและความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยีสมัยใหม่

แนวคิดการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น มักเป็นลักษณะการนำเสนอเรื่องราวของงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้วยการขยายความว่าสิ่งนั้นสร้างมาจากรากเง้าของเราอย่างไร แฝงเร้นด้วยปรัชญาของความเชื่อ ความศรัทธาใดบ้างและมันมีเสน่ห์อะไรที่ทำให้ดำรงอยู่ได้ยาวนานเช่นนั้น

แล้วเราในฐานของชนรุ่นหลังได้ให้คุณค่ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมานานปีนั้นมากน้อยเพียงไร การสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิธีนี้ นอกจากความภูมิใจของนักออกแบบแล้วยังเป็นความภูมิใจของคนในท้องถิ่นนั้นด้วย

2.2.8.11 การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เน้นการต่อยอดของเก่า

บนความจริงที่ว่าไม่มีความคิดที่จะเป็นเรื่องสร้างสรรค์ใหม่โดยสิ้นเชิง ทุกสิ่งล้วนเกิดบนหรือเกิดจากความคิดอันอื่น ๆ เสมอ ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยการต่อยอดผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมที่จดสิทธิบัตรไว้แล้ว นับเป็นการใช้ฐานข้อมูล (Data-Based) ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีคุณค่า ทั้งยังเป็นการส่งเสริมการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ในระดับขั้นที่สูงกว่าและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อีกมุมมองหนึ่งของการตลาดแล้ว การตั้งแนวความคิดรูปแบบใหม่ทั้งหมด สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น เป็นเรื่องยากเพราะกว่าที่แนวคิดจะเป็นรูปธรรมได้ต้องใช้เวลาและเงินลงทุนสูง รวมทั้งมีภาวะความเสี่ยงสูงทางเลือกหนึ่งน่าสนใจ คือ การออกแบบต่อยอดของเก่า โดยนำเอาสิ่งที่มีอยู่แล้วมาดัดแปลง เพิ่มเติมคุณสมบัติบางประการให้เกิดผลดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เช่น ปลอดภัยกว่า ประหยัดกว่า กะทัดรัดกว่า ทนทานกว่า ใช้งานง่ายกว่า ดูแลรักษาง่ายกว่า รูปแบบดูดีและทันสมัยกว่า ฯลฯ เช่น พัดลมใบพัด รูปแบบมาตรฐานทั่วไทยนำมาพัฒนาดัดแปลงเป็นพัดลมหลายหัว พัดลมมือถือ พัดลมพับเก็บได้ พัดลมไอน้ำ พัดลมมีกลิ่นหอม เป็นต้น ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นผลจากการคิดต่อยอดของเก่าทั้งสิ้น ทำให้เกิดเป็นทางเลือกใหม่กับผู้ใช้และผู้ผลิตตามมาอีกมากมาย

2.3 ข้อมูลกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์

2.3.1 นิยามความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการคิดของสมอง ซึ่งสามารถคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่ สามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎีหรือปฏิบัติได้อย่างรอบคอบและถูกต้อง ที่นำไปสู่การคิดค้นและนวัตกรรม Creativity มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “creo” = to create, to make = สร้างหรือทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ คือ ปรากฏการณ์ที่บุคคลสร้างสรรค์ ”สิ่งใหม่” อาทิ ผลผลิต แก้ปัญหา นวัตกรรม หรืองานศิลปะ ฯลฯ ซึ่งมีคุณค่าการจะตีความเกี่ยวกับ ”ความใหม่” ขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์หรือสังคม หรือแวดวงที่สิ่งใหม่นั้นเกิดขึ้น การประเมินคุณค่าก็ในทำนองเดียวกัน คุณสมบัติที่มักใช้ในการตีความ “ความใหม่” ประกอบด้วย

1) สิ่งประดิษฐ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน
2) สิ่งประดิษฐ์ที่อาจปรากฏอยู่ที่อื่น แต่มีผู้สร้างสรรค์ขึ้นใหม่โดยอิสระ
3) การคิดวิธีดำเนินการใหม่
4) ปรับกระบวนการผลผลิตเข้าสู่ตลาดที่แตกต่างออกไป
5) คิดวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหา

6) เปลี่ยนแนวคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความคิดใหม่ ๆ แนวทางใหม่ ๆ ทัศนคติใหม่ ๆ ความเข้าใจและการมองปัญหาในรูปแบบใหม่ ผลลัพท์ของความคิดสร้างสรรค์ที่ชัดเจน คือ ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ละคร สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมทางเทคนิค แต่บางครั้งความคิดสร้างสรรค์ก็มองไม่เห็นชัดเจนนัก เช่น การตั้งคำถามบางอย่างที่ช่วยขยายกรอบของแนวคิดซึ่งให้คำตอบบางอย่าง หรือการมองโลกหรือปัญหาในแนวนอกกรอบความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดเชื่อมโยงที่พยายามหาทางออกหลาย ๆ ทาง ใช้ความคิดที่หลากหลาย แสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ ๆ และนอกกรอบ คัดสรรค์หาทางเลือกใหม่ ๆ และพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งมีวิธีการอยู่ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) แสวงหาข้อบกพร่อง (Mess Finding)

2) รวบรวมข้อมูล (Data Finding)

3) มองปัญหาทุกด้าน (Problem Finding)

4) แสวงหาความคิดที่หลากหลาย (Idea Finding)

5) หาคำตอบที่รอบด้าน (Solution Finding)

6) หาข้อสรุปที่เหมาะสม (Acceptance Finding)

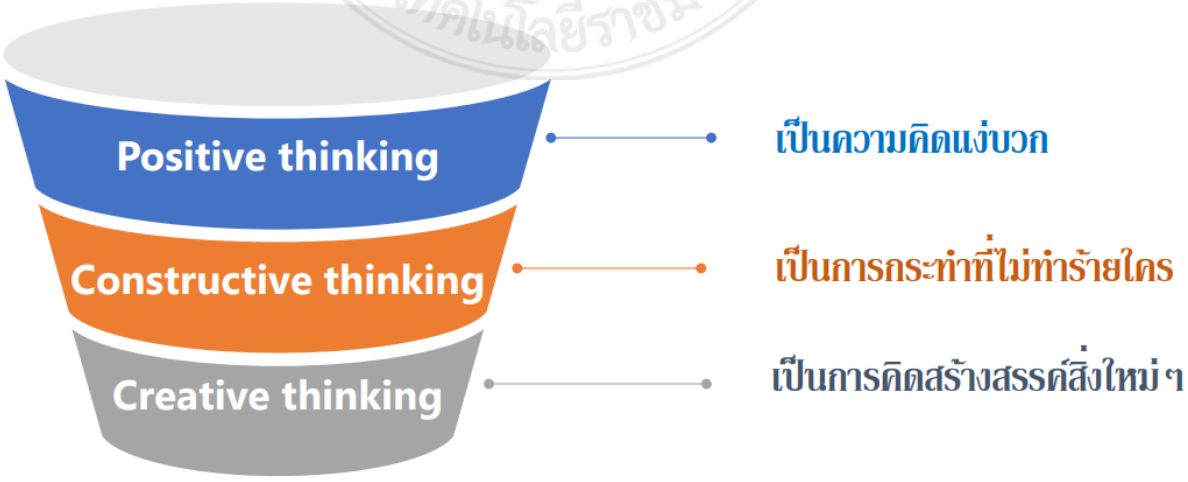
กระบวนการของความคิดสร้างสรรค์ อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญหรือโดยความตั้งใจ ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการศึกษา การอบรมฝึกฝน การระดมสมอง (brain-storming) มากกว่าครึ่งหนึ่งของการค้นพบที่ยิ่งใหญ่ของโลก เกิดจากการค้นพบโดยบังเอิญ (Serendity) หรือการค้นพบสิ่งหนึ่งซึ่งใหม่ในขณะที่กำลังต้องการค้นพบสิ่งอื่นมากกว่า

2.3.2 ความคิดสร้างสรรค์ มีความหมายแยกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) เป็นความคิดแง่บวก หรือ Positive thinking

2) เป็นการกระทำที่ไม่ทำร้ายใคร หรือ Constructive thinking

3) เป็นการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ หรือ Creative thinking

ภาพที่ 7 ประเด็นของความคิดสร้างสรรค์

ที่มา : สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์

ความคิดสร้างสรรค์ เกิดขึ้นได้ 2 ทาง ดังนี้

1) เริ่มจากจินตนาการแล้วย้อนสู่ความจริง เกิดจากการที่เรานำความฝันและจินตนาการ ซึ่งเป็น เพียงความคิด ความใฝ่ฝันที่ยังไม่เป็นจริง แต่เกิดความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำให้ความฝันนั้นเป็นจริง

2) เริ่มจากความรู้ ที่มีแล้วต่อยอดสู่สิ่งประดิษฐ์ใหม่ เรียกว่า “นวัตกรรม” (Innovation) เกิดจากการนำข้อมูลหรือความรู้ที่มีอยู่มาคิดต่อยอด หรือคิดเพิ่มฐานข้อมูลที่มีอยู่จะเป็นเหมือนตัวเขี่ยมความคิดให้เราคิดในเรื่องใหม่ ๆ

2.3.3 เทคนิคการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ม.ป.ท.)

1) ตั้งเป้าหมาย ขั้นตอนแรก คือ มีความตั้งใจที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง มีเป้าหมายที่แน่วแน่ พร้อมขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น และแบ่งเวลาในแต่ละวันเพื่อพัฒนาทักษะและทุ่มเทให้กับงานสร้างสรรค์ที่คุณสนใจ เพราะคุณไม่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้ ถ้าไม่มีเวลาให้กับมัน

2) ให้รางวัลความอยากรู้อยากเห็น อุปสรรคอย่างหนึ่งที่พบได้บ่อยในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ คือ การเข้าใจว่า ความอยากรู้อยากเห็นเป็นเรื่องการทำตามใจตัวเอง แต่แทนที่จะตำหนิตัวเอง เมื่อคุณอยากรู้อยากเห็นในบางเรื่อง คุณควรให้รางวัลตัวเองมากกว่า ลองให้โอกาสตัวคุณเองในการแสวงหาความคิดเห็นใหม่ ๆ

3) เต็มใจรับความเสี่ยง ในการเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ คุณต้องยอมรับความเสี่ยงให้ได้ เพื่อพัฒนาความสามารถให้ก้าวหน้า แม้ว่าไม่อาจทำสำเร็จได้ทุกครั้ง แต่อย่างน้อย ก็ช่วยพัฒนาและเสริมสร้างทักษะที่จะนำไปใช้ได้ในอนาคต

4) สร้างความมั่นใจให้ตัวเอง ความไม่เชื่อมั่นในความสามารถของตัวเองอาจทำลายความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ นั่นคือเหตุผลที่ว่า ทำไมการสร้างความมั่นใจให้ตนเองจึงเป็นเรื่องสำคัญ จงชื่นชมความเพียรพยายามและอย่าลืมให้รางวัลตนเองเมื่อทำสำเร็จ เพราะการให้รางวัลตัวเองเป็นเรื่องสำคัญ มันเป็นการพัฒนาแรงจูงใจภายในตัวเอง

5) ขจัดทัศนคติด้านลบ มีการวิจัยที่ระบุว่า ความรู้สึกนึกคิดด้านบวกสามารถเพิ่มพลังความคิดสร้างสรรค์ได้ ถ้าคุณกำลังทำงานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มหรือระดมความคิดและต้องสร้างบรรยากาศโดยรอบให้รื่นรมย์ เน้นการขจัดความคิดด้านลบหรือการตำหนิตัวเอง ซึ่งอาจทำให้ความสามารถที่จะพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้แข็งแกร่งนั้น ลดน้อยถอยลง

6) สู้กับความกลัวการล้มเหลว ความกลัวว่าจะทำผิดหรือล้มเหลว อาจทำให้การพัฒนาทักษะหยุดชะงักได้ เมื่อใดก็ตามที่คุณตกอยู่ในห้วงความรู้สึกเช่นนี้ ให้เตือนตัวเองว่า ความผิดพลาดทั้งหลายเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ แม้ว่าจะเจออุปสรรคเป็นครั้งคราว แต่ในที่สุดคุณก็จะไปถึงจุดหมายที่วางไว้

7) หาวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลายครั้งต่อไป เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ต้องมองปัญหาอย่างทะลุปรุโปร่ง และลองมองหาวิธีแก้ไขที่หลากหลาย แทนที่จะทำตามความคิดแรกที่ผุดขึ้นในสมอง จงใช้เวลาคิดถึง หนทางอื่น ๆ ที่อาจแก้ปัญหาได้ การทำเช่นนี้จะช่วยสร้างทักษะการแก้ไขปัญหาและความคิดสร้างสรรค์

8) ระดมสมอง เป็นเทคนิคทั่วไปที่ใช้ในแวดวงวิชาการและอาชีพและยังเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย โดยเริ่มต้นด้วยการหยุดตัดสินและวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง จดบันทึกข้อคิดและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ โดยมีเป้าหมายที่จะระดมความคิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในช่วงเวลาสั้น ๆ แล้วกลั่นกรอง เพื่อให้ได้แนวคิดที่ดีที่สุด

9) จดบันทึก เพื่อดูความคืบหน้าของสิ่งที่ทำและติดตามผล การจดบันทึกเป็นหนทางที่ดีที่ช่วยสะท้อนสิ่งที่คุณทำได้สำเร็จ และยังเป็นการมองหาลู่ทางที่เป็นไปได้ เพื่อใช้แก้ปัญหา นอกจากนี้ สมุดบันทึกยังเป็นแหล่งเก็บรวบ รวมแนวคิดต่าง ๆ ที่อาจเป็นแรงจูงใจได้ในอนาคต

10) สะสมความคิด ไอเดียดี ๆ อย่างหนึ่งมักนำไปสู่ไอเดียอีกอย่างหนึ่งได้ ดังนั้น การค่อย ๆ สะสมความคิดทีละเล็กทีละน้อย จะมาใช้ในงานที่กำลังทำอยู่ จึงเป็นสิ่งที่ควรทำ แต่ถ้าแนวคิดที่เลือกมาใช้ ยังไม่เหมาะสมกับงานปัจจุบัน ก็สามารถนำไปใช้กับงานอย่างอื่นได้ในอนาคต

11) สร้างแผนที่ความมคิด ซึ่งเป็นวิธีที่ดี ที่ช่วยปะติดปะต่อแนวความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อหาคำตอบให้กับคำถาม วิธีการ คือ เริ่มด้วยการเขียนหัวข้อเรื่องลงบนกระดาษ แล้วเชื่อมโยงข้อความหรือไอเดียที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง คล้ายกับการระดมมันสมอง แต่วิธีนี้จะช่วยแตกแนวคิดเป็นข้อ ๆ เพื่อให้เห็นภาพการเชื่อมโยงกันที่ชัดเจนขึ้น

12) ท้าทายตนเอง เมื่อได้พัฒนาทักษะเบื้องต้นแล้ว จำเป็นต้องกระตุ้นตัวเองไปเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในโครงการใหม่ หรือค้นหาวิธีใหม่ ๆ เพื่อใช้ในงานที่กำลังทำอยู่ มองหาแนวทางที่ยากมากขึ้นและหลีกเลี่ยงการใช้วิธีแก้ปัญหาเดิม ๆ ที่เคยใช้

13) มองหาแหล่งสร้างแรงบันดาลใจ อย่านึกว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้นเองได้ง่าย ๆ เสมอไป แต่คุณจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งที่จะกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ ๆ อันจะจูงใจให้ค้นหาคำตอบให้กับคำถาม อาจเริ่มจากการอ่านหนังสือ ไปเที่ยว ฟังเพลงโปรด หรือ คุยถกเถียงกับเพื่อนฝูง แล้วนำกลยุทธ์หรือเทคนิคที่ดีที่สุดมาใช้

14) เตรียมแผนสำรอง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา ให้ตั้งคำถามประเภท “แล้วถ้า....” เพื่อเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหา หรือถ้าเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งแก้ปัญหา ผลจะออกมาอย่างไร ? จะเห็นว่าการมองหาทางเลือกอื่น ๆ ไว้ล่วงหน้า จะช่วยพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาของคุณได้อย่างสร้างสรรค์

15) สร้างแผนผังการดำเนินงาน เมื่อคุณต้องทำงานชิ้นใหม่ จงเริ่มด้วยการวางแผนผังการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ระบุอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ แผนผังนี้จะช่วยให้คุณมองเห็นผลลัพธ์ตอนท้ายสุด ซึ่งจะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ และเป็นวิธีแก้ปัญหาที่มีเอกลักษณ์

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.4.1 ความหมายของผู้สูงอายุ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. 2566)

การให้ความหมายหรือการกำหนดว่าบุคคลจะเข้าสู่วัยสูงอายุเมื่อใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น สภาพทางสังคม กฎหมาย และประเพณีปฏิบัติของแต่ละประเทศที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ มีผู้ให้ความหมายของผู้สูงอายุและการจัดว่าบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุหรือไม่ไว้ ดังนี้

องค์การอนามัยโลก อ้างถึงใน สุรชัย อยู่สาโก.(2550) แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุระยะต้น อยู่ระหว่าง 60 –74 ปี, ผู้สูงอายุระยะกลาง อยู่ระหว่าง 75–89 ปี และผู้สูงอายุระยะสุดท้าย อายุ 90 ปีขึ้นไป

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 กำหนดว่าผู้สูงอายุเริ่มเมื่ออายุเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันในแต่ละสังคม สำหรับสังคมไทยนั้นกำหนดว่าผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (กระทรวงสาธารณสุข, 2551) แบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอายุ 60-69 ปี, กลุ่มอายุ 70-79 ปี และกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป

เกษม ตันติผลาชีวะ และกุลยา ตันติผลาชีว.ะ (2528) ได้กล่าวถึง แนวคิดในการพิจารณาความมีอายุในแง่ต่าง ๆ ตามระยะเวลาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1) การพิจารณาความมีอายุในด้านการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เป็นการมีอายุขั้นต้นที่บ่งชี้ว่าผู้นั้นกำลังจะเป็นผู้สูงอายุแล้ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่ สายตายาว ผมหงอก หูตึง เหนื่อยง่าย ถ้าเจ็บป่วยจะใช้เวลาการรักษานานขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตามในการพิจารณาความมีอายุจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายยังไม่เป็นข้อบ่งชี้ชัดเจน เนื่องจากบางคนมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเร็วกว่าอายุมาก

2) การพิจารณาความมีอายุด้านสังคม ความมีอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีสังคมที่กว้างขึ้น รู้จักกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมนั้นเป็นจำนวนมากและมีความสำคัญในฐานะผู้มีประสบการณ์ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวของคนนั้น ๆ ด้วย แม้ว่าสังคมจะกว้างขึ้นมีคนรู้จักมากขึ้น แต่บทบาทและความรับผิดชอบอาจจะลดลงได้ เนื่องจากถูกจำกัดด้วยอายุและความสามารถ

3) การพิจารณาอายุในด้านจิตใจ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นคนมีอายุจะมีลักษณะใจน้อย ไม่ยอมรับรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ยึดมั่นอยู่กับความคิดของตัวเองเป็นหลัก อารมณ์ไม่มั่นคง จู้จี้ขี้บ่น

4) การพิจารณาความมีอายุด้านกฎหมาย กฎหมายได้กำหนดความมีอายุตามปีปฏิทิน ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ โดยทั่วไปจะอยู่ระหว่างช่วง 55 - 65 ปี การกำหนดความมีอายุตามกฎหมายนี้ มีจุดมุ่งหมายใช้เป็นเกณฑ์ปลดเกษียณจากงานที่ปฏิบัติ

ข่าวสด (2550: ออนไลน์) รายงานองค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ณ กรุงเวียนนาประเทศออสเตรเลียและได้ให้ความหมายของคาว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้ดังนี้ ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและได้รับพิจารณาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ 3 ประการ คือ ด้านมนุษยธรรม ด้านการพัฒนาและด้านการศึกษา

จากแนวคิดและการให้นิยาม ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ประเทศไทย จึงใช้อายุเป็นตัวกำหนดความสูงอายุ และการพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม หรือการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม แต่โดยทั่วไปแล้วในสังคมไทยพิจารณาจากอายุเป็นเกณฑ์ คือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

2.4.2 การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุและปัญหาสุขภาพผู้สูงอายุ

เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุ สภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวัยอื่น เนื่องจากมีความเสื่อมของการทำงานในระบบต่าง ๆ ทั่วร่างกาย โดยเฉพาะระบบประสาท ระบบหัวใ จระบบหลอดเลือด ระบบขับถ่าย ระบบต่อมไร้ท่อ ระบบกระดูก และระบบกล้ามเนื้อ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้มักจะเกิดช้า ๆ การเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ ดังนี้ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2545)

2.4.2.1 การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย (Biological Change) การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในทุกระบบของร่างกายผู้สูงอายุ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะและส่วนต่าง ๆ ที่พบ โดยทั่วไปได้แก่ ผิวหนังบาง แห้งเหี่ยวย่น ลอกหลุดง่าย มักมีอาการคัน มีจ้ำเลือด เซลล์ผมและขนทั่วไปสีจางลง กลายเป็นสีเทาและสีขาว เส้นผมร่วงและแห้งง่าย ความไวและความรู้สึกตอบสนองต่อปฏิกิริยาต่าง ๆ ลดลง การเคลื่อนไหวและการคิดเชื่องช้า การมองเห็นและการได้ยินลดลง การรับกลิ่นไม่ดี การรับรสของลิ้นเสียไป ทำให้รับรู้รสน้อยลง การรับรสหวาน จะสูญเสียก่อนรับรสอื่น ๆ ฟันผุแตกหักง่าย เคลือบฟันบางลง เหงือกหุ้มคอฟันร่นลงไป กระดูกเปราะและหักง่าย มีอาการปวดกระดูก เนื่องจากแคลเซียมลดลง ต่อมน้ำลายทำงานน้อยลง ทำให้รู้สึกว่าปากแห้ง ประสิทธิภาพการทำงานของหัวใจลดลง เกิดภาวะหัวใจวายได้ง่าย ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำงานลดลง ทำให้เกิดการติดเชื้อได้ง่าย การเคลื่อนไหวของลำไส้ลดลง ทำให้เกิดอาการท้องผูกบ่อย ประกอบกับการไม่ได้ออกกำลังกาย พบ

อาการกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ในเพศหญิง และปัสสาวะลำบากในเพศชายจากต่อมลูกหมากโตขึ้น นอกจากนี้การผลิตของฮอร์โมนต่าง ๆ ลดลง ทำให้ผู้สูงอายุ อาจเป็นโรคเบาหวานอย่างอ่อน และมีการสูญเสียโซเดียมออกไปกับปัสสาวะได้ผนังหลอดเลือดมีลักษณะหนาและแข็งขึ้น เพราะมีไขมันมาเกาะ เป็นสาเหตุของความดันโลหิตสูง ความยืดหยุ่นของเนื้อปอดลดลง เป็นเหตุให้การขยายตัวและยุบตัวไม่ดี ต่อมเพศทำงานลดลง สมรรถภาพทางเพศลดน้อยลง (เกสร สำเภาทอง, 2549) การเปลี่ยนแปลงของสรีระทางร่างกายของผู้สูงอายุดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพไม่แข็งแรง ปัญหาความเจ็บป่วยทางร่างกายที่พบมากที่สุด โรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 31.7 และป่วยเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 13.3 คือ โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูกอันได้แก่ การปวดหลัง ปวดเข่า ปวดเอว ไขข้ออักเสบ รองลงมา คือ โรคความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุ เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ (กรมอนามัย, 2545)

2.4.2.2 การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์ (Psychological Change) การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่

1) การรับรู้ ผู้สูงอายุ มักยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตนเองจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ยาก เพราะมีความไม่มั่นใจในการปรับตัวและทางด้านจิตใจ พบว่า ร้อยละ 51.2 ของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว บอกว่ารู้สึกเหงา รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิตก็เปลี่ยนไป เพราะเกษียณอายุจากการทำงาน มีกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทางสังคมลดลง ทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียบทบาทในคุณค่าของตัวเองลดลง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2552)

2) การแสดงออกทางอารมณ์ ลักษณะของความท้อแท้ ใจน้อย หงุดหงิดง่าย โกรธง่ายและซึมเศร้า นอกจากนี้รูปแบบของครอบครัวในสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็กลง ซึ่งประกอบด้วยสามีภรรยาและบุตรเท่านั้น กล่าวคือ มีสมาชิกในครอบครัวอยู่กันไม่เกินสองรุ่น ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะถูกทอดทิ้งได้ง่าย ปัญหาสุขภาพในประชากรของผู้สูงอายุจะนำไปสู่ความจำเป็นของความต้องการผู้ดูแล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพอย่างมากในอนาคต (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2552) การแสดงออกอารมณ์ของผู้สูงอายุนั้น เกิดขึ้นจากการถูกทอดทิ้งและการถูกตัดออกทางสังคม เช่น การออกจากงาน การออกจากความรับผิดชอบในหน้าที่เดิมที่เคยปฏิบัติ การขาดการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน หรือจากการเจ็บป่วย ทำให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์ไม่คงที่ มีความเปล่าเปลี่ยว จิตใจไม่มั่นคง เมื่อมีสิ่งใดมากระทบกระเทือนใจเพียงเล็กน้อยก็จะโมโห หงุดหงิด โกรธง่าย หรือน้อยใจ บางรายมีอาการซึมเศร้า หรือมีปฏิกิริยาต่อต้าน เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม ที่เป็นไปในทางเสื่อมสมรรถภาพตามอายุที่เพิ่มขึ้น ทางด้านร่างกาย จะเห็นว่าการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายลดลง ทางด้านจิตใจ พบว่า สภาพจิตใจมีการเปลี่ยนแปลง โดยจะหงุดหงิด

ง่ายและมีความวิตกกังวลสูง การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัว การเกษียณอายุราชการ การเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพสมรส เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพ เกิดการเจ็บป่วยได้ง่ายและเมื่อเจ็บป่วยมักมีอาการรุนแรงและต้องใช้เวลานานในการรักษาและฟื้นฟูสภาพ ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพมากขึ้น(เกสร สำเภาทอง, 2549) และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคมที่เห็นได้ชัด โดยที่ในอดีตครอบครัวไทย เป็นครอบครัวใหญ่ที่มีผู้สูงอายุเป็นผู้นำ ผู้ให้ความรู้ ผู้ถ่ายทอดวิชาการและสนับสนุนพัฒนาความก้าวหน้าให้แก่บุตรหลาน และอยู่ในฐานะที่ควรให้ความเคารพบูชา ยอมรับนับถือ แต่ในปัจจุบัน สังคมไทย เปลี่ยนไปในลักษณะสังคมอุตสาหกรรมที่มีแต่การแข่งขัน มองประโยชน์ของตนเอง การพึ่งพาอาศัยลดลง การรับรู้ของชนรุ่นใหม่ได้จากภายนอก ทำให้ผู้สูงอายุขาดความสำคัญ ขาดการยอมรับ และการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน ทำให้ผู้สูงอายุต้องพบกับความโดดเดี่ยว รู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง และขาดที่พึ่งทางใจ กระทบต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2552)

3) ความสนใจสิ่งแวดล้อมน้อยลง ผู้สูงอายุจะสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับตนเองมากกว่าเรื่องของผู้อื่น

4) การสร้างวิถีชีวิตของตนเอง เพื่อไม่ให้เป็นภาระกับคนอื่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ระดับหนึ่ง

5) ยอมรับสภาพของการเข้าสู่วัยสูงอายุ จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งสอนในศาสนา บางคนอยากอยู่ร่วมกับลูกหลาน บางคนชอบอยู่คนเดียว

2.4.2.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม (Social Change) นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และอารมณ์แล้ว การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ เนื่องจากในวัยสูงอายุการปฏิสัมพันธ์กับสังคมเริ่มลดลง ทั้งนี้จากภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมลดลง ทำให้ผู้สูงอายุมีความยากลำบากในการปรับตัวจนก่อให้เกิดการเจ็บป่วยทางด้านร่างกายและจิตใจตามมา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อผู้สูงอายุ เช่น

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้นมีการเคลื่อนย้ายของวัยแรงงานจากชนบทเข้าเมือง ผู้สูงอายุจะต้องเผชิญปัญหาการอยู่ตามลำพัง ไม่มีที่พักพิง ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะถูกทอดทิ้งได้ง่าย ปัญหาสุขภาพในประชากรของผู้สูงอายุจะนำไปสู่ความจำเป็นของความต้องการผู้ดูแล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพอย่างมากในอนาคต (ศากุล ช่างไม้, 2550) ทำให้ผู้สูงอายุที่เคยมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นในอดีตกับบุตรหลาน ต้องปรับตัวเข้ากับสังคมสมัยใหม่ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วผู้สูงอายุทุกคนอยากให้มีผู้ดูแลตลอดไปและต้องการให้บุตรเป็นผู้ดูแล (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2552)

2) การเปลี่ยนแปลงทางขนบธรรมเนียม ประเพณี การได้รับวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้สังคมไทยมีลักษณะคล้ายสังคมตะวันตกมากขึ้น ค่านิยมหรือความเชื่อเดิมที่เคยปฏิบัติ

สืบต่อกันมา เช่นการเคารพระบบอาวุโสหรือค่านิยมของความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้ที่มีพระคุณ บุตรจะต้องทดแทนพระคุณของบิดามารดา เมื่อแก่ชราค่อยหมดไป

3) การปลดเกษียณหรือออกจากงานและการลดบทบาททางสังคม ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียอำนาจและบทบาททางสังคมรู้สึกว่าตัวเองหมดความสำคัญ นอกจากนี้การสูญเสียบุคคลใกล้ชิด เช่น คู่ชีวิต ญาติสนิท ซึ่งการสูญเสียที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุมากที่สุด ก่อให้เกิดความรู้สึกว้าเหว่ โดดเดี่ยว

2.4.3 ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (2553) ได้ทำการทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พบว่า ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพร่างกายของผู้สูงอายุและแนวโน้มของการมีอายุที่ยืนยาวขึ้น ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสาเหตุและแบบแผนของการเจ็บป่วยและการตายของประชากรตามมาซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ในประเทศพัฒนาแล้วในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาเนื่องจากระบบบริการสาธารณสุขได้พัฒนาไปมากประชากรไม่เพียงแต่มีอายุยืนยาวขึ้นแต่ใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพดียาวนานขึ้น ด้วยข้อมูลจากการศึกษาหลายแหล่งได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของสัดส่วนของผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้หรือพิการลดลงเป็นลำดับที่เป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องมาจากคนสูงอายุในรุ่นหลัง ๆ มักจะได้รับการศึกษามากขึ้นซึ่งนำไปสู่การดูแลรักษาสุขภาพที่ดีขึ้นประกอบกับเทคโนโลยีนโยบายและระบบงานสาธารณสุขที่พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาผลกระทบของการเปลี่ยนเป็นประชากรสูงวัยต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดูเหมือนจะรุนแรงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วมากเนื่องจากช่วงเปลี่ยนผ่านทางประชากรนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วหลายประเทศยังขาดความพร้อมทั้งในด้านทรัพยากรองค์ความรู้บุคลากรและเทคโนโลยีด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาต่างชี้ให้เห็นว่าการที่ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นไม่ได้หมายความว่า ภาวะสุขภาพจะดีขึ้น ประชากรสูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น จากรายงานโครงการศึกษาวิจัยการสำรวจและศึกษาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ 4 ภาคของไทย ปี พ.ศ.2549 แสดงให้เห็นว่าโรคเรื้อรังหรือกลุ่มอาการที่เป็นปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มโรคข้อและกระดูก กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ กลุ่มโรคหลอดเลือดสมอง กลุ่มโรคทางเดินหายใจ นอกจากการเจ็บป่วยเรื้อรังแล้วผู้สูงอายุไม่น้อยยังต้องประสบกับภาวะทุพพลภาพหรือต้องพึ่งพาผู้อื่น ผลการศึกษาล่าสุดจากรายงานการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ระยะ 5 ปีแรก (พ.ศ.2545-2549) ให้ผลที่สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมากล่าวคือพบว่าโดยรวมแม้ผู้สูงอายุจะมีอายุยืนยาวขึ้นแต่จำนวนปีที่ต้องพึ่งพาหรือมีปัญหาด้านสุขภาพจนไม่สามารถช่วยตนเองได้กลับเพิ่มสูงขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนปีที่จะมีชีวิตอยู่อย่างพึ่งพา

ของประชากรสูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) ระหว่างปี พ.ศ.2545 กับปี พ.ศ.2550 เพิ่มขึ้นจาก 0.5 ปีเป็น 0.6 ปีในเพศชายและจาก 0.9 ปีเป็น 1.1 ปีในเพศหญิงสะท้อนให้เห็นว่าการมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นนั้น ไม่ได้หมายความว่า สุขภาพผู้สูงอายุจะดีขึ้น แต่ในบางช่วงของชีวิตกลับต้องอยู่ในภาวะทุพพลภาพ ช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 8 กลุ่มผู้สูงอายุวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง

โดยสรุป พบว่า เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุ จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมลงหลายด้าน ทั้งในด้านร่างกาย ที่เกิดจากความเสื่อมของอวัยวะในรูปของลักษณะและหน้าที่ ที่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ อารมณ์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะและโครงสร้างทางสังคม การสูญเสียบทบาทหน้าที่ในสังคม การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ซึ่งการเปลี่ยนแปลง ทั้ง 3 ด้านนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและส่งผลถึงสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่ผู้สูงอายุจะต้องดูแลตัวเองเพื่อรักษาสุขภาพกายและจิตใจ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าในปัจจุบันโครงสร้างของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา. 2566)

2.5 ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือของคนภายในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน Boonlert Chittangwattana (2005)

กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบ ใน กิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคม ใน ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินงานกิจกรรมนั้น โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ บุคคลที่เข้ามามี ส่วนร่วมการพัฒนาภูมิปัญญา การรับรู้สามารถคิดวิเคราะห์และ ตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิต ได้ด้วยตนเอง

King Prajadhipok's Institute. (2005). กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมี อิสระในทางความคิด มีความรู้ ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าใจร่วมอย่างครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน Cohen & Uphoff (1980) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออก ด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในขั้นต้น, การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ และการมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงานและเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการเสียสละทรัพยากร, การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการประสานงาน และการมีส่วนร่วมของการเข้าไปเป็นผู้ปฏิบัติภายในโครงการ

3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านวัตถุ, การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม และการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในกา วัดผล และวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทาง แก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะ เป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้น นำไปใช้อย่างไร บางกรณีแม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลนี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงาน ความคิดของมวลชนที่จะทำให้โครงการ พัฒนาหรือสามารถนำประยุกต์ใช้ต่อไป

2.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์

การแปรรูป เป็นการนำวัตถุดิบชนิดหนึ่งไปเปลี่ยนสภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปร่างลักษณะเปลี่ยนแปลงไป โดยผลิตภัณฑ์ใหม่ยังคงมีคุณค่าของวัตถุดิบที่นำมาใช้หรืออาจให้คุณค่าที่ดีกว่าเดิม

2.5.2.1 ความสำคัญของการแปรรูปผลิตภัณฑ์

- การแปรรูป ทำให้มูลค่าของผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น (Value-Added) การแปรรูปเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ในขั้นตอนการผลิต ซึ่งการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นการนำวัตถุดิบมาทำการแปรรูป ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยการผลิต ดังนั้นจึงทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับขั้นตอนของการแปรรูปจนกว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพตามความต้องการ

- การแปรรูป ทำให้มีการนำวัตถุดิบเหลือใช้มาทำให้เกิดประโยชน์ วัตถุดิบเหลือใช้ในกระบวนการผลิต หากปล่อยทิ้งไป ม่นำมาทำให้เกิดประโยชน์ จะเป็นการเพิ่มปริมาณขยะ และทำลายสภาวะแวดล้อมของโลก ดังนั้นการนำวัตถุดิบที่เหลือใช้มาแปรรูป จึงถือเป็นการสร้างอรรถประโยชน์โดยการออกแบบ วิธีการแปรรูป และสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูป

- การแปรรูป ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ในตลาด เนื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นการนำวัตถุดิบมาทำการแปรสภาพ ผ่านกรรมวิธีการผลิต ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนวิธีการผลิต โดยเพิ่มเติมกรรมวิธีและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งอาจคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์เดิม หรืออาจจะมีความแปลกใหม่ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่เคยมีมาก่อนในตลาด

2.5.2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านรูปแบบ ด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ เพื่อการเพิ่มมูลค่าให้มีโอกาสทางการตลาดมากขึ้น โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (วรรณพรรธน์ ริมดี, 2554) อันประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 2) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 3) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ 4) การพัฒนาลักษณะของผลิตภัณฑ์ 5) การพัฒนาด้านภูมิปัญญา 6) การพัฒนาเรื่องราวของผลิตภัณฑ์

2.5.3 แนวคิดการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

วารุณี สุนทรเจริญเงิน (2556) ได้กล่าวว่า “มูลค่าเพิ่ม” คือ คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นสูงขึ้น ไม่ว่าจะสัมผัสจากทางกายภาพหรือสัมผัสได้จากความรู้สึก การ “สร้างมูลค่าเพิ่ม” มิใช่มีแค่เพียงการออกแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่โอกาสนั้นอยู่ในทั้งกระบวนการ บางกรณีอาจจะเน้นในจุดเดียว แต่บางกรณีอาจต้องกระทำในหลาย ๆ จุดไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้าย คือ การได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มี “คุณค่าเพิ่ม” สำหรับผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมาย โดยมีหลักในการพิจารณา ดังนี้ คือ

1) การเพิ่มคุณค่า

2) การออกแบบผลิตภัณฑ์

3) การพิจารณาวัตถุดิบ การคัดเลือก วัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างคุณค่าเพิ่มได้

4) การพิจารณาวิธีกระบวนการผลิต

5) การพิจารณาบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่สัมผัสแรกหรือตั้งแต่มองเห็น

6) การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์

7) การเสริมสร้างคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์และบริการนั้น ๆ การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง จากแนวคิดการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ มูลค่าเพิ่ม คือ คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นที่สูงขึ้น จากการแข่งขันในทางธุรกิจการผลิต ผลิตภัณฑ์ ที่นำมาขายจำเป็นต้องมีลักษณะที่โดดเด่นและสร้างความแตกต่างให้ลูกค้าเกิดความสนใจในการผลิตภัณฑ์ ทำให้ลูกค้ามีความต้องการซื้อในสินค้านั้น ๆ รวมถึงต้องตามกระแสความนิยมหรือความต้องการของลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาผลิตภัณฑ์จึงจำเป็นต้องมีความต่อเนื่องอยู่เสมอ

2.5.4 ทฤษฎีอัตลักษณ์

มีกระบวนการสร้าง 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นของการหาอัตลักษณ์ของสิ่งที่เป็นจุดหลักและจุดร่วมของสิ่งของนั้น ๆ

2) ขั้นการเผยแพร่ ให้เป็นที่รู้จักเกิดการจดจำในเรื่องราวของพื้นที่

3) ขั้นของการยอมรับ ซึ่งอัตลักษณ์ของสิ่งทอทางวัฒนธรรม จะนำเรื่องการใช้สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นการแสดงออกซึ่งเป็นความสัมพันธ์ต่าง ๆ ผ่านระบบสัญลักษณ์ ที่มีความหลากหลาย เป็นคุณลักษณะเฉพาะถิ่นเฉพาะตัวที่เป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของตัวบุคคล สังคม หรือชุมชนนั้น

2.6 ข้อมูลเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกษม มานะรุ่งวิทย์ และ กรชนก บุญทร. (2564). โครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ บ้านมาบหม้อ จังหวัดชลบุรี พบว่า มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ เก็บข้อมูลด้วยการสนทนาและการสัมภาษณ์ โดยมีตัวแทนกลุ่มผู้บริโภคและผู้นำท้องถิ่น จำนวน 20 คน เพื่อนำประเด็นปัญหาที่ได้สู่การพัฒนา เพราะปัจจุบันผู้บริโภคหันมาสนใจคุณภาพสินค้าและราคา โดยคุณภาพของสินค้ามีปัจจัยการผลิตตั้ งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ผู้วิจัยจึงแบ่งกระบวนการเพื่อหาคำตอบด้านคุณภาพ ประกอบด้วยการทดสอบหาสมบัติของเส้นใย สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการพัฒนาด้านการผลิต พบว่า ด้านการทดสอบเส้นใย ความแข็งแรงตอนการฉีกขาด มีความแข็งแรงต่อการฉีกขาดในแนวเส้นด้ายยืน มีค่าน้อย

กว่าในเส้นด้ายพุ่ง ความคงทนของสีต่อการซักล้าง ความคงทนของสีต่อน้ำ ค่าความคงทนของสีต่อเหงื่อมีความคงทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสี และค่าคงทนต่อการติดเปื้อนของสี มีค่าอยู่ในระดับดีมาก ความคงทนของสีต่อแสงที่ได้อยู่ในระดับดีและความคงทนของสีต่อการขัดถูอยู่ในระดับดีมาก ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคเลือกคำตอบผลิตภัณฑ์กระเป๋า ลวดลาย สก๊อตที่มีขนาดเล็กและใหญ่ ใช้โทนสีเย็น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาต้นแบบ จำนวน 5 รูปแบบ สำหรับด้านกระบวนการผลิตได้ใช้เครื่องมือในการผลิตที่มีอยู่ผลิตสินค้าและใช้วัสดุอื่น ๆ ประกอบ เพื่อสร้างความแตกต่างและความหลากหลายของของสินค้าที่มากขึ้นกว่าเดิม

มัทธนี ปราโมทย์เมือง. (2563) โครงการวิจัย เรื่อง การออกแบบบรรจุภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจากทุนทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไท-ยวน กรณีศึกษา ผ้าทอพื้นเมืองไท-ยวน จังหวัดสระบุรี พบว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อออออกแบบและสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยจาก ทุนทางวัฒนธรรมให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคและเกิดคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ท้องถิ่น และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ นักวิจัย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านชาติพันธุ์ไท-ยวน จังหวัดสระบุรีและกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านต้นตาล ด้วยกระบวนการ ดังนี้ 1) การสร้างกรอบแนวคิดและกระบวนการวิจัย 2) การสร้างแนวคิดการออกแบบใหม่ 3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาและความคิดเห็นของผลิตภัณฑ์ 4) การออกแบบบรรจุภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5) การสร้างแพทเทิร์นและผลิตต้นแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ และ 6) การประเมินผลความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยชุมชนและกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านต้นตาล มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิดการออกแบบ การสร้างต้นแบบและการฝึกอบรมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มทักษะการออกแบบและจัดวางแพทเทิร์นในการตัดเย็บ การจัดวางสีและการประดิษฐ์ตกแต่ง เพื่อให้เกิดความสวยงามบนผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้มีต้นแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ที่สื่อถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวไท-ยวน จังหวัดสระบุรี ดังนี้ มีต้นแบบบรรจุภัณฑ์ของผ้าทอพื้นเมืองไท-ยวน จำนวน 4 ผลงาน และต้นแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย 2 ประเภท คือ 1) ชุดกระเป๋าสำหรับสุภาพสตตรี จำนวน 7 ผลงาน และ 2) ของที่ระลึกสำหรับตกแต่งบ้าน จำนวน 3 ผลงานซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ โดยสามารถจำหน่ายในราคาสูงขึ้น ร้อยละ 50 และเป็นการสร้างงานและรายได้ภายในชุมชน

ประภาศรี จันทร์โอ. (2564). โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาผ้าขาวม้าของชุมชนภาคกลาง เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์ พบว่า การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความเป็นมา ลวดลาย สีสันและรูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าขาวม้าในชุมชนภาคกลาง เพื่อออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงพาณิชย์และ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี

วิธีการดำเนินการวิจัย ศึกษากลุ่มผู้ทอผ้าขาวม้าใน 5 จังหวัด ภาคกลาง คือ จังหวัดนครปฐม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดลพบุรี และจังหวัดราชบุรี โดยสุ่มแบบเจาะจง เลือกศึกษาจังหวัดละ 1 กลุ่ม ได้วิเคราะห์ลวดลายผ้าขาวม้าและคัดเลือกวัสดุหนังแท้ เพื่อนำมาออกแบบกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี จำนวน 25 แบบ นำแบบร่างกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คัดเลือกแบบและวิเคราะห์ผล โดยคัดเลือกให้เหลือเพียง 10 แบบแล้วผลิตต้นแบบกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรี จำนวน 10 แบบเพื่อ ศึกษาความพึงพอใจต่อกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรีจากผู้บริโภค จำนวน 100 คน และจัดฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ การทำกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรีจากผ้าขาวม้า เป็นเวลา 2 วันให้กลุ่มทอผ้าขาวม้า โดยเลือกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดลพบุรี โดยส่งตัวแทนกลุ่มละ 5 คน รวมเป็นจำนวน 10 คน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า กลุ่มกี่กระตุกบ้านสะแกราย จังหวัดนครปฐม ผ้าขาวม้าลายแตงโม กลุ่มหนองเครือบุญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ้าลายน้ำไหล กลุ่มบ้านพวน จังหวัดลพบุรี ผ้าขาวม้าลายไส้ปลาไหล กลุ่มผ้าทอมือบ้านไร่ จังหวัดราชบุรี ผ้าขาวม้าลายสก็อต กลุ่มผ้าขาวม้าร้อยสีบ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี ผ้าขาวม้าลายตาจัก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมา อายุระหว่าง 36-40 ปี ขึ้นไป มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมา คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 27.0 และระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 18.0 มีอาชีพส่วนใหญ่เป็นประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด เป็นร้อยละ 26.0 รองลงมา คือ รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ รายได้ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ที่มีต่อกระเป๋าสำหรับสุภาพสตรีมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 และ รูปแบบที่ 9 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.62) รองลงมา คือ รูปแบบที่ 3 (= 4.61) และผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กลุ่มหนองเครือบุญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลุ่มบ้านพวน จังหวัดลพบุรี มีระดับความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ตามโครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.3 ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย

3.4 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 การสรุปผลและนำเสนอข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Approach) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ การสำรวจ การสัมภาษณ์และการสอบถาม ส่วนวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ใช้สำหรับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ แล้วใช้ต่อในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์และตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ที่จะช่วยส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุได้ ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ดังนี้

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความเป็นมาและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ที่มีการผลิตและจำหน่ายภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสอบถาม ประกอบด้วย ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน รวมถึงกลุ่มประชาชนภายในชุมชนพื้นที่วิจัยและพื้นที่ใกล้เคียง

3.1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ใช้แบบสอบถามประเมินผลหาความพึงพอใจจากกลุ่มเป้าหมายต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการนำด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสันลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิตมาใช้ สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

3.2 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย ดังนี้

3.2.1.1 ศึกษาความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของพื้นที่วิจัย ความเป็นมาและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ที่มีการผลิตและจำหน่ายภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่

- ตัวแปรต้น ได้แก่ แบบสอบถามการสร้างกระบวนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของพื้นที่วิจัย ความเป็นมาและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ที่มีการผลิตและจำหน่ายภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญ

3.2.1.2 หาแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์

- กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงาน

- ตัวแปรต้น ได้แก่ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มย่อย ในการกำหนดแนวคิดกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงาน ในประเด็นลักษณะ รูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์ ตามความต้องการของชุมชน กลุ่มเป้าหมายและการใช้อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ของตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงาน

3.2.1.3 การสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

- กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงาน

- ตัวแปรต้น ได้แก่ การสนทนากลุ่มย่อย การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม โดยประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ในประเด็นขีดความสามารถของชุมชน วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์และกระบวนการผลิตผลงานจริง ในการเพิ่มทักษะฝีมือของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางเลือกให้เกิดการส่งเสริมอาชีพการสร้างงานและสร้างรายได้ต่อไป

- ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและการปฏิบัติงาน โดยผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ผู้เชี่ยวชาญและคณะทำงาน

3.2.1.4 ประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒน - ธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการนำนวัตกรรมด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิตมาใช้

โดยวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

- ประชากร ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 58 คน

- กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คน

3.3 ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” ผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 1.3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2568

3.4 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.4.1.1 แบบการสำรวจพื้นที่วิจัย (Survey)

3.4.1.2 แบบการสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview)

3.4.1.3 แบบประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

3.4.1.4 แบบสอบถามประเมินผลความพึงพอใจ (Satisfaction Questionnaire)

ผู้วิจัย มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ภาพที่ 9 การสร้างเครื่องมือวิจัย

ที่มา : https://www.ict.up.ac.th/surinthips/ResesarchMethodology.ppt.

2) ร่างเครื่องมือประเภทแบบสำรวจพื้นที่วิจัย แบบการสัมภาษณ์ แบบประเด็นการสนทนากลุ่มย่อย ตามกรอบการวิจัยที่กำหนด

3) นำเครื่องมือวิจัยที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งหมายถึง

แบบร่างเครื่องมือวิจัย มีที่ความถูกต้องตามหลักวิชาการ, ความเหมาะสม หมายถึง รายการที่นำมาประเมิน มีความเหมาะสมกับสภาพผู้ถูกสัมภาษณ์ มีองค์ประกอบเหมาะสมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและมีความสอดคล้อง ซึ่งหมายถึง รายการที่นำมาประเมิน มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย สอดคล้องกันองค์ประกอบและบริบทต่าง ๆ

4) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

5) จัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์

6) นำเครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7) ตรวจสอบการใช้งานของเครื่องมือวิจัย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source of Data) ส่งหนังสือพร้อมการติดต่อประสานงานด้วยตนเองกับบุคคล ชุมชน หน่วยงานราชการหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของประเภททุติยภูมิจากเอกสาร หนังสือ ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูลภาคสนาม ขอความร่วมมือถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล เป็นการสัมภาษณ์ แบบสอบถามและการสนทนากลุ่มย่อย

3.5.3 การลงพื้นที่สำรวจภาคสนาม แบบสำรวจพื้นที่ภาคสนาม (Survey) โดยการสำรวจ การสัมภาษณ์ถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น สภาพบริบทพื้นที่ปัจจุบันของพื้นที่ ประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ที่มีการผลิตและจำหน่ายภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พร้อมกับการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์และการบันทึกภาพประกอบในการเก็บข้อมูล

3.5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการของการสนทนากลุ่ม

3.5.5 การจัดการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยจะร่วมสนทนากับประธานกลุ่มฯ ตัวแทนผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย โดยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย เป็นการสอบถามรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ และเป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนา เพื่อให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาได้อย่างละเอียด มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 20 คน ซึ่งเลือกจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้รู้และผู้ปฏิบัติงาน ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาและสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ ทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ สามารถซักถามแบบเจาะลึก การสังเกต โดยการนำผลวิเคราะห์

ข้อมูลด้านต่าง ๆ มาอภิปรายจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informants) ในความต้องการของการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากกลุ่มเป้าหมายและนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดการจดจำได้

3.5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม การพูดคุยถึงความต้องการเบื้องต้นทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ ที่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล

3.5.7 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามประเมินผลความพึงพอใจด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) (Satisfaction Questionnaire) เพื่อใช้ประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลงานการออกแบบ

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เป็นการวิเคราะห์ผลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม เป็นข้อมูลที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่น สภาพบริบทพื้นที่ปัจจุบันของพื้นที่ ความเป็นมาและอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ที่มีการผลิตและจำหน่ายภายในตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของพื้นที่วิจัย มีการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เพื่อยืนยันข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ในการพิจารณาข้อมูลประกอบให้สมบูรณ์

3.6.2 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์ผลและอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการรายงานผลเชิงพรรณนา

3.6.3 การวิเคราะห์โดยการนำผลจากอัตลักษณ์ท้องถิ่น ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่ามีอะไร เป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่กระบวนการกำหนดแนวคิดและแนวทางผลงานการออกแบบภาพร่าง

3.6.4 การวิเคราะห์โดยการสำรวจพื้นที่วิจัย มีการสัมภาษณ์ การบันทึกภาพจากบริบทพื้นที่วิจัยภายในชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแนวทางในการออกแบบ

3.6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการเบื้องต้น ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากประธานกลุ่มฯ ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดแนวคิดและแนวทางของกระบวนการออกแบบ โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

3.6.6 การวิเคราะห์กระบวนการสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ให้เกิดคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอยของการใช้งานและคุณค่าทางความสวยงามควบคู่กัน ให้เกิดความเหมาะสม ก่อนการสร้างต้นแบบผลงาน โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

3.6.7 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลที่ได้จากแบบประเมินผลความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ประเมินผลความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย ที่หมายถึง ความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์และมีการสรุปผล พร้อมตารางประกอบคำอธิบาย ด้วยวิธีเขียนแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.6.8. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation) และอภิปรายผล ประกอบตารางของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งระดับเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสม มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม น้อยที่สุด

3.7 การสรุปผลและนำเสนอข้อมูล

ใช้การสรุปผลและนำเสนอข้อมูล ด้วยวิธีการแบบผสมผสานการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณเข้าด้วยกัน มีกำหนดกรอบแนวคิด การออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน ในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย โดยใช้วิธีการแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ประกอบตารางพร้อมคำอธิบาย และใช้การสร้างและการผลิตต้นแบบผลงานผลิตภัณฑ์ทั้งหมด โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ เพื่อให้เกิดความถูกต้อง เหมาะสม และแม่นยำ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตามโครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

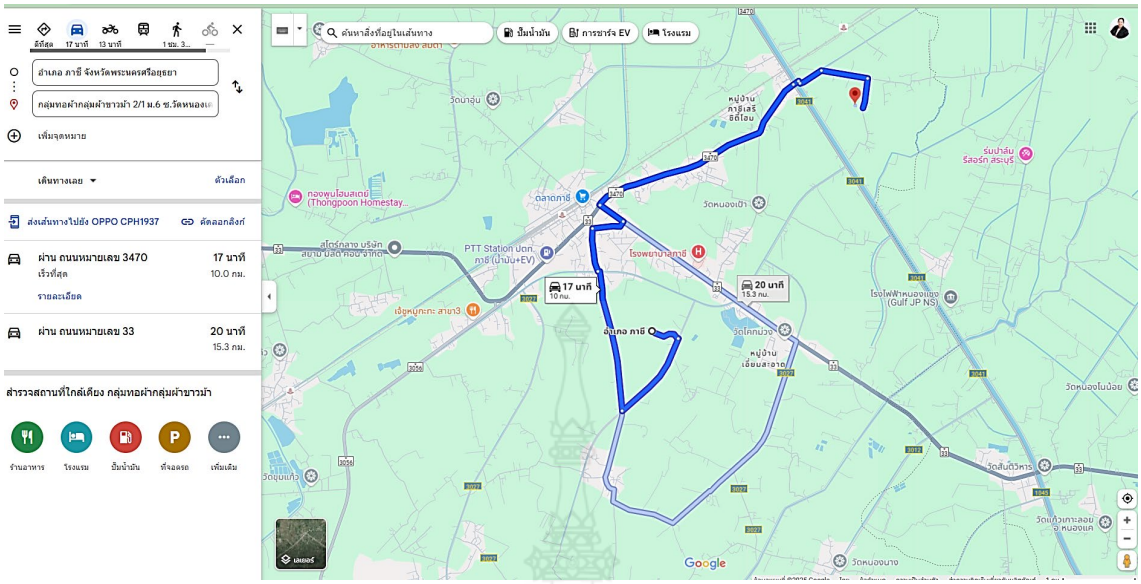
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ

4.1.1 ความเป็นมาและที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตั้งอยู่เลขที่ 2/1 หมู่ที่ 6 บ้านหนองน้ำใส ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีนางเรณู สุมรรคา ประธานกลุ่ม สมาชิกมีจำนวน 10-15 คน อายุเฉลี่ยตั้งแต่ 45-65 ปีขึ้นไป โดยรวมตัวกันเพื่อผลิตและจำหน่ายงานทอผ้าขาวม้าภายในชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา การทอผ้าจึงเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและสามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้

บริเวณที่ตั้ง

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ต.ดอนหญ้านาง อ.ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา
ทิศใต้	ติดต่อกับ ต.โคกตูม ต.หนองกบ อ.หนองแซง จ.สระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ.หนองกบ อ.หนองแซง จ.สระบุรี และต.โคกตูม อ.หนองแค จ.สระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ต.ภาชี อ.ภาชี จ.พระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 10 เส้นทางการเดินทาง

ที่มา : https://www.google.com/maps/dir

4.1.2 อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)

4.1.2.1 อัตลักษณ์ลวดลายของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ มีทั้งผ้าผืนลายตารางหมากรุกแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นลวดลายที่นิยมของภาคกลาง และลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ คือ ลายน้ำไหล ซึ่งเกิดจากเทคนิคการมัดย้อมสีเส้นด้าย ก่อนนำไปทอผู้ทอจะใช้เชือกปอมัดด้ายให้ห่างกันประมาณ 1.5 - 2 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม นำด้ายที่มัดเสร็จแล้วไปย้อมเป็นสีต่าง ๆ แกะเชือกที่มัดออก ผึ่งให้แห้ง นำมาทอสลับกันจะได้ลายผ้าเป็นริ้วคล้ายลายน้ำไหล

4.1.2.2 อัตลักษณ์สีของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

สีดำ – ผลลูกเกลือ

สีแดง - แก่นฝาง

สีคราม - รากและใบของต้นคราม

สีเหลือง – แก่นขนุน

สีเขียว – เปลือกสมอ

สีส้มอิฐ - เปลือกประดู่

สีชมพู - ต้นฝาง

4.1.2.3 วัสดุที่ใช้

เส้นใยฝ้ายและไหมสังเคราะห์

4.1.2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

กี่กระตุก คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้า ส่วนประกอบที่สำคัญของกี่กระตุก มีดังนี้

1) ฟันหวีหรือฟืม เป็นเครื่องมือที่ใช้กระทบเส้นด้ายพุ่งให้ขัดกับเส้นด้ายยืนเป็นผืนผ้าฟันหวี มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยไม้ด้านบนสลักลวดลาย

2). ตะกอ มีลักษณะเป็นกรอบไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า ผู้ทอจะเก็บตะกอตามเส้นด้ายยืนเส้นเว้นเส้นสลับกันไปจนหมดความกว้างของด้ายยืน ตะกอลายพื้นฐาน มี 2 อัน สำหรับแยกเส้นด้ายยืนออกเป็นหมู่สองฝ่าย เพื่อที่จะพุ่งกระสวยผ่านไปมา ตะกอจะมีเชือกเส้นด้าย ผูกแขวนไว้ด้านบนเคลื่อนที่ไปมาได้ ด้านล่าง มีเชือกผูกติดกับคานเหยียบให้เลื่อนขึ้นลง เปิดเส้นด้ายยืนให้เป็นช่องเพื่อพุ่งกระสวยเข้าหากันได้ตะกอและคานเหยียบจะมีมากชุกเมื่อต้องการผ้าที่ลายมาก

3) กระสวย คือ เครื่องมือใส่เส้นพุ่งให้ขัดกับด้ายเส้นยืนสลับการกระทบฟืม มีความยาว 30 ซ.ม. ทำด้วยไม้ตรงกลางป่องเจาะเป็นช่อง สำหรับใส่หลอดด้ายตรงปลายทั้งสองข้างเรียวมน

4) หลอดด้าย คือ เครื่องมือใส่ด้ายหรือไหมที่กรอแล้ว มี 2 ขนาด หลอดใหญ่ ใช้กรอเส้นด้ายยืน ในการเดินด้าย

5) ไม้พาดกี่ คือ ไม้ที่นั่งของผู้ทอผ้า

6) ไม้ไขว้ คือไม้สำหรับจัดเส้นด้ายยืนให้เป็นระเบียบ

7) ไม้กำพัน คือไม้สำหรับม้วนผ้าที่ทอแล้ว

8) ไม้คันฝัง คือไม้สำหรับบังคับหน้าผ้าให้ตึงขณะทอผ้า ทำด้วยหวายกลมตรงปลายไม้ทั้งสองข้าง สวมปลอกโลหะติดตรึงกับผ้าและช่วยให้สะดวกในการสอดด้ายเส้นพุ่งและกระทบฟืม

9) คานเหยียบ คือ ไม้สำหรับเหยียบบังคับเส้นด้ายยืนให้ขึ้นลง

10) ไม้แขวนฟันหวีและแขวนตะกอ คือ ไม้กลมทำจากไม้ไผ่ปลายไม้ทั้งสองข้างมีเชือกแขวนกับโครงด้านบนของกี่ คานหาบหูกสำหรับแขวนขอบฟืมและแขวนขอบตะกอ

4.1.2.5 วิธีการทอผ้า

นำเส้นด้ายที่ย้อมแล้วมากรอใส่หลอด นำไปโว้นกับหลัก เพื่อให้ได้จำนวนเส้นด้ายและความยาวตามที่ต้องการ เส้นด้ายที่โว้นแล้ว นำไปม้วนเข้าลูม นำเส้นด้ายมาร้อยตะกอ (เขา) และฟันหวี (ฟืม) จนครบตามจำนวนเส้นด้ายที่กำหนดไว้ จากนั้นนำด้ายพุ่งที่เตรียมไว้ไปกรอใส่หลอดเล็กสำหรับใส่กระสวยเพื่อใช้ทอสืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าในหูกแต่ละชุดและฟืม ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้ายเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมู่หูกเส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่างสอดกระสวยด้ายพุ่งผ่านสลับเขาหูก ชุดที่ 1 ยกเข้าชุดที่ 2 สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับสลับกันไปเรื่อย ๆ การกระทบฟันฟืม เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบฟันฟืม เพื่อให้ด้ายพุ่งแน่นหนาติดกันได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ ทอผ้าต่อไปเรื่อย ๆ จนหมดด้ายในเครือด้ายแล้วจึงทำการเก็บผ้าที่ทอเสร็จ ซึ่งในการทอผ้า 1 เครือ จะใช้เวลาโดยประมาณ 1 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความชำนาญในการทอผ้าและความขยันของผู้ทอ ในการท่อผ้าขาวม้าของกลุ่ม 1 ผืน จะมีความกว้าง 80 เซนติเมตร มีความยาว 200 เซนติเมตร

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างและผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์

4.2.1 ผลการวิเคราะห์จากอัตลักษณ์ท้องถิ่น ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ)

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการทอผ้าขาวม้าเป็นสินค้าหลัก และมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้ามากไปกว่าแค่ผืนผ้า อาทิ หมวก กระเป๋า และของที่ระลึกต่าง ๆ ออกจำหน่ายให้กับลูกค้า นักท่องเที่ยว โดยลวดลายของผ้าขาวม้าที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม มี 2 แบบ คือ ผ้าขาวม้าลายตารางหมากรุกแบบดั้งเดิม และ ผ้าขาวม้าลายน้ำไหล ซึ่งเกิดจากเทคนิคการมัดย้อมสีเส้นด้ายก่อนนำไปทอเป็นผืนผ้า ใช้วัสดุที่เป็นเส้นใยฝ้ายและเส้นใยไหมสังเคราะห์ มีหลากหลายสีสันทั้งสีจากธรรมชาติ และ สีสังเคราะห์ ผ้าเนื้อนุ่ม

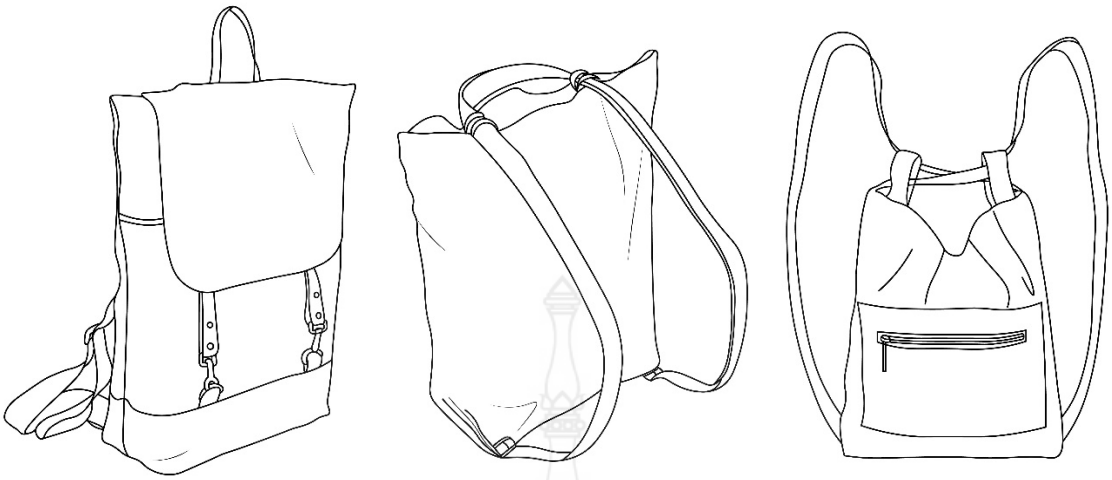
ภาพที่ 11 ผ้าขาวม้าทอมือ

ที่มา : https://smce2023.doae.go.th/product_detail.

และผลงานด้านการออกแบบ การสร้างและการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม จากการนำด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและด้านกระบวนการผลิต ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ มีจำนวน 13 ต้นแบบ ดังนี้

4.2.2 ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ดังนี้

4.2.2.1 กระเป๋าสะพาย จำนวน 2 ผลงาน

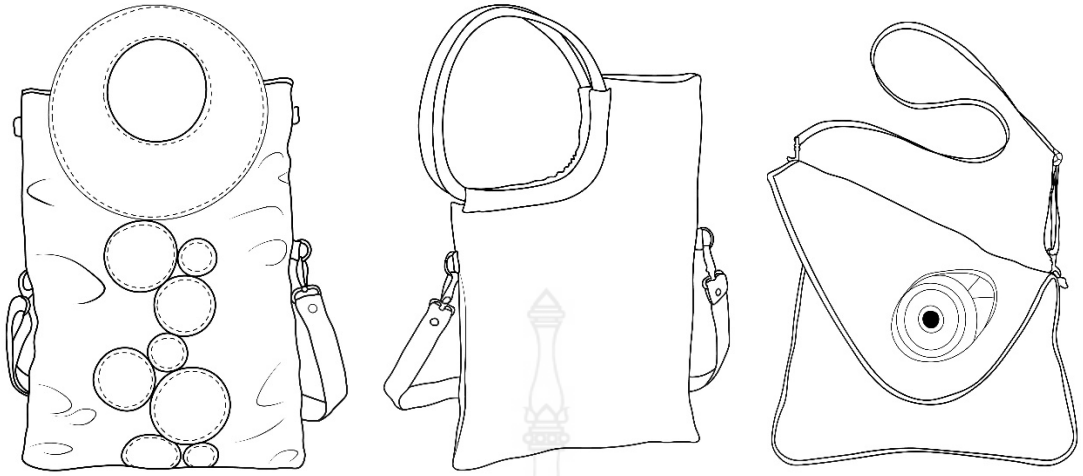

ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง กระเป๋าสะพาย)

ภาพที่ 12 ผลงานต้นแบบ กระเป๋าสะพาย แบบที่ 1

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง กระเป๋าสะพาย)

ภาพที่ 13 ผลงานต้นแบบ กระเป๋าสะพาย แบบที่ 2

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.2 กระเป๋าใส่ไอแพด จำนวน 1 ผลงาน

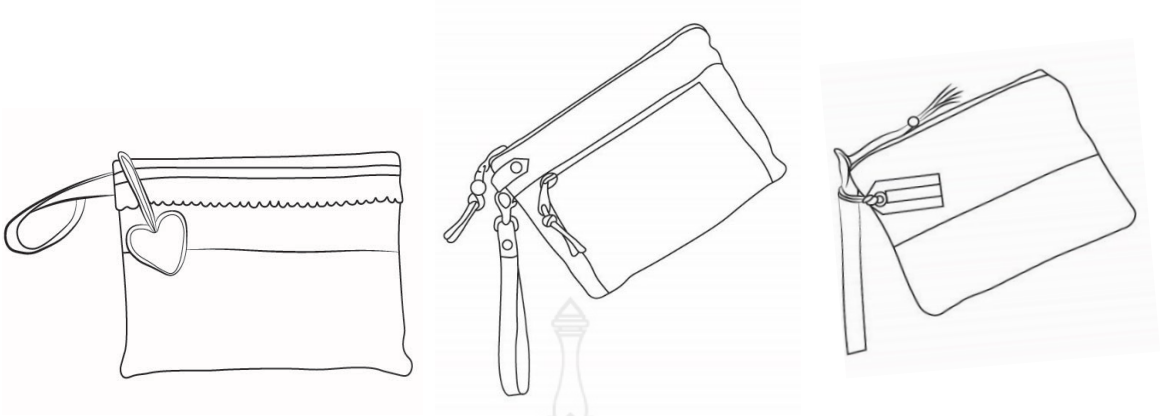
ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง กระเป๋าใส่ไอแพด)

ภาพที่ 13 ผลงานต้นแบบ กระเป๋าใส่ไอแพด

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.3 กระเป๋า/ซองใส่เอกสาร จำนวน 1 ผลงาน

ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง กระเป๋า/ซองใส่เอกสาร)

ภาพที่ 14 ผลงานต้นแบบ กระเป๋า/ซองใส่เอกสาร

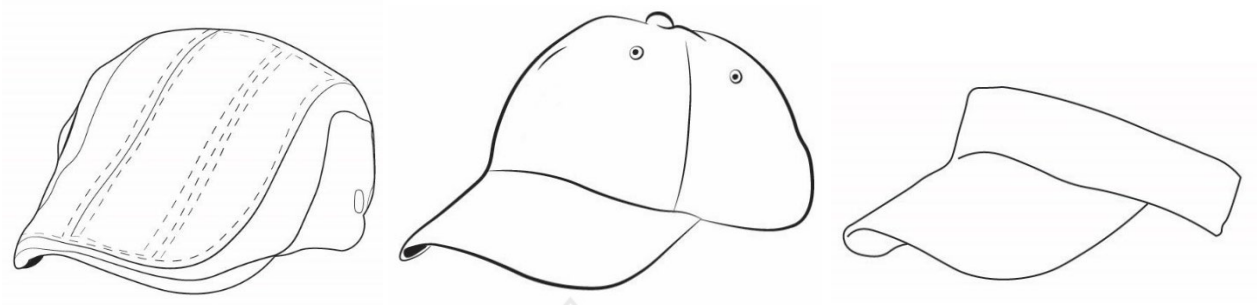
ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

ภาพที่ 15 ผลงานต้นแบบ พวงกุญแจดอกไม้

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.4 หมวก จำนวน 1 ผลงาน

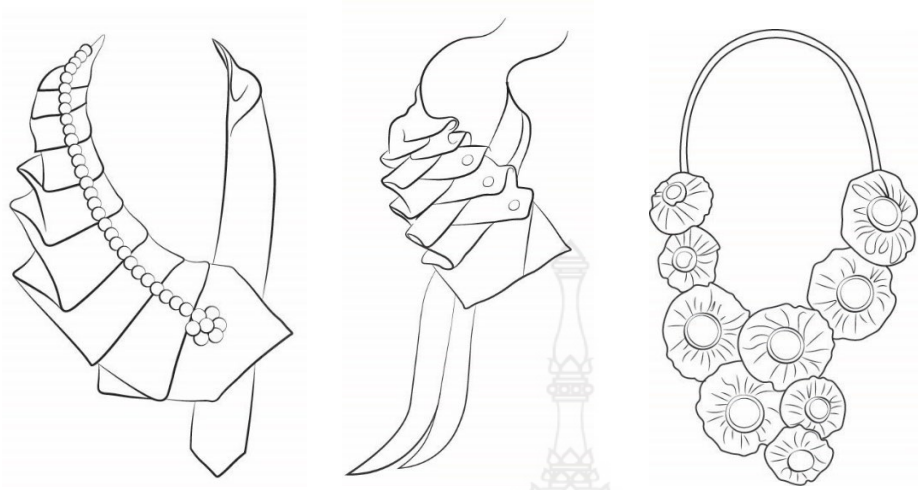
ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง หมวก)

ภาพที่ 16 ผลงานต้นแบบ หมวก

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.5 สร้อยคอ จำนวน 2 ผลงาน

ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง สร้อยคอ)

ภาพที่ 17 ผลงานต้นแบบ สร้อยคอ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.6 หมอนคู่ (หนุ่มสาว) จำนวน 2 ผลงาน

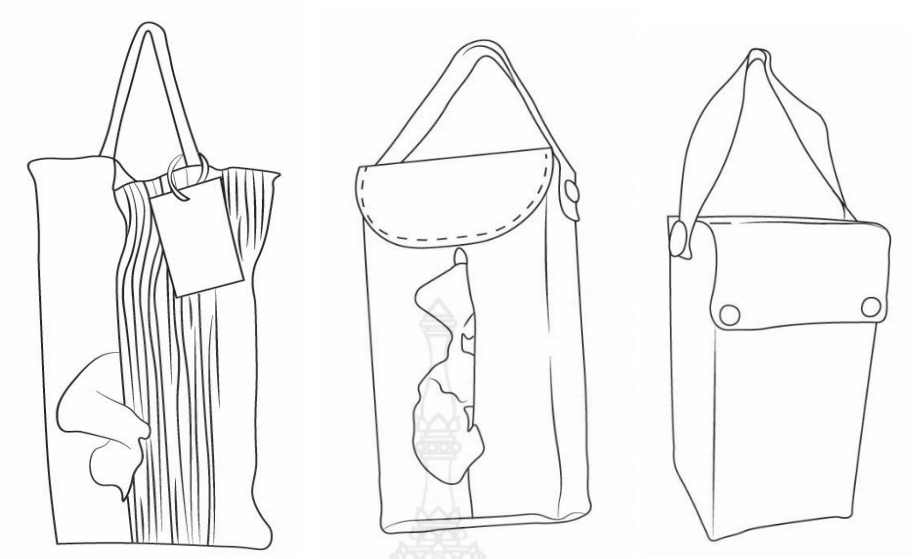
ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง หมอนคู่)

ภาพที่ 18 ผลงานต้นแบบ หมอนคู่

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.7 กล่อง/ ซองใส่กระดาษทิชชู่ จำนวน 1 ผลงาน

ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง กล่อง/ ซองใส่กระดาษทิชชู่)

ภาพที่ 19 ผลงานต้นแบบ กล่อง/ ซองใส่กระดาษทิชชู่

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.8 กระเป๋า / ถุงผ้าใส่โทรศัพท์ จำนวน 1 ผลงาน

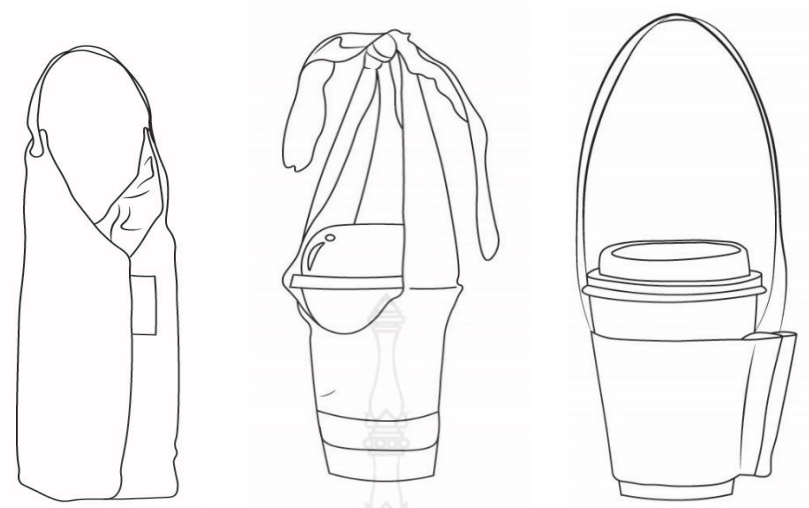
ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง กระเป๋า / ถุงผ้าใส่โทรศัพท์)

ภาพที่ 20 ผลงานต้นแบบ กระเป๋า / ถุงผ้าใส่โทรศัพท์

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.2.2.9 ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ จำนวน 1 ผลงาน

ผลงาน IDEA SKETCH (ภาพแบบร่าง ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ)

ภาพที่ 21 ผลงานต้นแบบ ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ

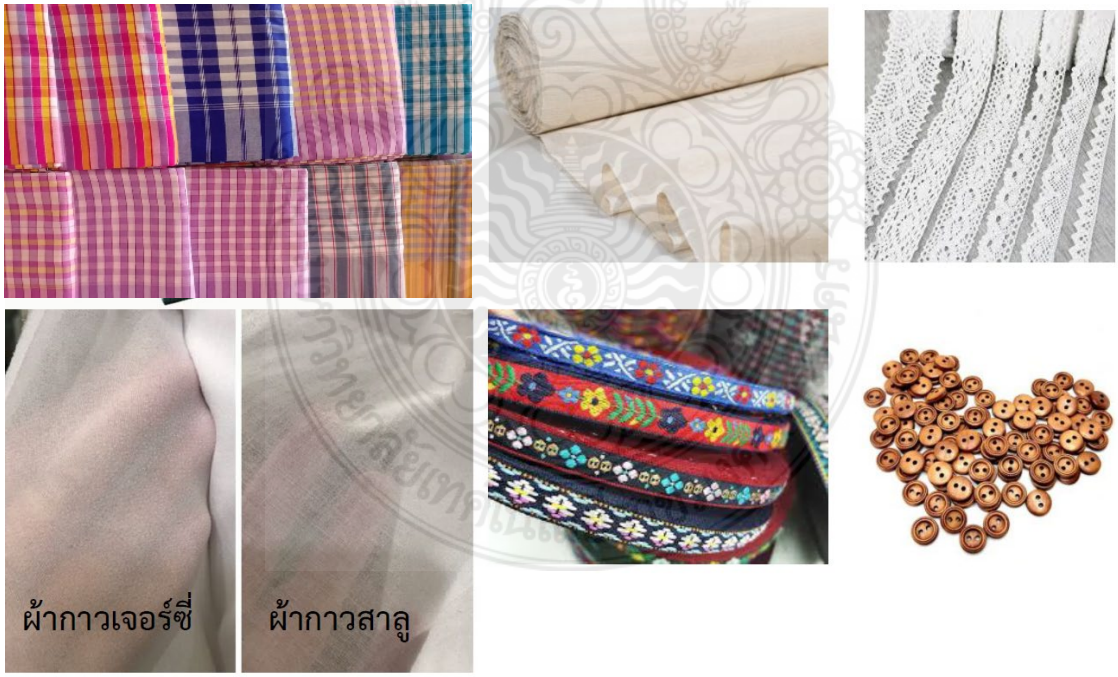
สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

4.3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมของการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

4.3.1.1 ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี นวัตกรรม เรื่อง การพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”

วัสดุอุปกรณ์

1) ผ้าขาวม้าทอมือ (สีตามใจชอบ)
2) ผ้าฝ้ายพื้น (สีขาว)
3) ผ้ากาวเจอร์ซี่
4) ผ้ากาวสาลู
5) ริบบิ้น ลูกไม้ และวัสดุตกแต่งอื่น ๆ
6) เข็ม ด้าย กรรไกร และ จักรเย็บผ้า

ภาพที่ 22 วัสดุอุปกรณ์ การทำ “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

ขั้นตอนการทำ

1) นำผ้าขาวม้ารีดติดกับผ้ากาวเจอร์ซี่ และนำผ้าพื้นสีขาวรีดติดกับผ้ากาวสาลู
2) นำแบบตัดถุงผ้า มาวางลงบนผ้าขาวม้า ตัดตามแบบตัด

3) นำผ้าขาวม้าที่ตัดเรียบร้อยและ วางทาบลงบนผ้าพื้นสีขาว ตัดผ้าพื้นสีขาวตามขนาดผ้าขาวม้า

4) นำไปเย็บ โดยตอนเย็บให้เย็บทางด้านผ้าพื้นสีขาว เนื่องจากผ้าขาวม้ามีความยืดหยุ่นมากกว่าผ้าพื้น เวลาเย็บจะทำให้ผ้าขาวมาเสียรูปทรง

5) พลิก ตลบผ้ากลับออกมา นำไปรีดให้เรียบร้อย

จากข้อที่ 1-5 ตามภาพที่ปรากฏ

ภาพที่ 23 ขั้นตอนการทำ “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

6) เมื่อรีดเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำมาตกแต่ง โดยการตกแต่งขึ้นอยู่กับความชอบและความต้องการของผู้ทำ ที่สามารถตกแต่งได้หลากหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างที่ปรากฏ

ภาพที่ 24 การตกแต่ง “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”

ที่มา: มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

7) เมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำตะเข็บทางด้านซ้ายและด้านขวามาประกบกัน แล้วนำไปเย็บให้ติดกันอีกครั้ง เมื่อเย็บเสร็จแล้ว ให้ตัดตะเข็บผ้าที่เหลือออก

ภาพที่ 25 การเย็บตะเข็บ “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ”

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

8) ผลงาน “ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ” ที่ทำสำเร็จแล้ว

ภาพที่ 26 ผลงานสำเร็จ

ที่มา : มัทธนี ปราโมทย์เมือง (2567)

4.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (n = 20)

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 20)

	สถานภาพ		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย		2	10.00
	หญิง		**18**	**90.00**
		รวม	20	100
2. ช่วงอายุ	อายุระหว่าง 21-30 ปี		-	-
	อายุระหว่าง 31-40 ปี		-	-
	อายุระหว่าง 41-50 ปี		4	20.00
	อายุระหว่าง 51-60 ปี		6	30.00
	อายุ 60 ปีขึ้นไป		**10**	**50.00**
		รวม	20	100
3. ระดับ	ไม่ได้เรียน		-	-
การศึกษา	ประถมศึกษา (ป.1-ป.6)		3	15.00
	มัธยมศึกษา (ม.3)		5	25.00
	มัธยมศึกษา (ม.6) หรือเทียบเท่า		5	25.00
	ปริญญาตรี		**7**	**35.00**
	สูงกว่าปริญญาตรี		-	-
		รวม	20	100
4. อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา		-	-
	รับจ้าง		4	20.00
	รับราชการ		1	5.00
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว		5	25.00
	แม่บ้าน/ว่างงาน		**10**	**50.00**
	อื่น ๆ		-	-
		รวม	20	100
5. ท่านอาศัยอยู่	**อาศัยอยู่**		**20**	**100.00**
ในพื้นที่วิจัย	ไม่ได้อาศัยอยู่		-	-
หรือไม่				
		รวม	20	100

สรุปตารางที่ 1. กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 20 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) เพศ ส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง (คิดร้อยละ 90.00) 2) ช่วงอายุ ส่วนใหญ่ คือ อายุ 60 ปีขึ้นไป (คิดร้อยละ 50.00) 3) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (คิดร้อยละ 35.00) 4) การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ คือ แม่บ้าน/ว่างงาน (คิดร้อยละ 50.00) และ 5) ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยหรือไม่ ส่วนใหญ่ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่วิจัย (คิดร้อยละ 100.00)

ตอนที่ 2 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) (n = 20)

รายการประเมิน	**ระดับคะแนน**		**ระดับความพึงพอใจ**	**ลำดับที่**
	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านวิทยากร				
1.1 การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร	**4.55**	**0.58**	**มากที่สุด**	**1**
1.2 การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมฯ ของวิทยากร	4.53	0.59	มากที่สุด	2
1.3 วิทยากรสามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจนและตรงประเด็น	4.45	0.53	มาก	3
1.4 วิทยากรใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.45	0.53	มาก	3
1.5 การให้คำแนะนำหรือตอบข้อซักถามของวิทยากร	4.41	0.54	มาก	5
1.6 เอกสารประกอบการบรรยายเหมาะสม	4.20	0.68	มาก	6
รวม	**4.43**	**0.57**	**มาก**	
2. ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร				
2.1 สถานที่ มีความสะอาดและเหมาะสม	4.24	0.66	มาก	3
2.2 ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.16	0.64	มาก	4
2.3 ระยะเวลาในการฝึกอบรม / การ	**4.54**	**0.49**	**มากที่สุด**	**1**

สัมมนา มีความเหมาะสม				
2.4 อาหาร มีความเหมาะสม	4.39	0.64	มาก	2
รวม	**4.31**	**0.60**	**มาก**	
3. ด้านความรู้ความเข้าใจ				
3.1 ความรู้ ความเข้าใจของท่านในครั้งนี้ “ก่อนการฝึกอบรม”	4.04	0.76	มาก	6
3.2 ความรู้ ความเข้าใจของท่านในครั้งนี้ “หลังการฝึกอบรม”	4.45	0.53	มาก	2
3.3 ท่านสามารถเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรมฯได้ถูกต้องเหมาะสม	4.41	0.54	มาก	3
3.4 ท่านสามารถอธิบายรายละเอียดการฝึกอบรมฯได้	4.24	0.66	มาก	5
3.5 ท่านสามารถจัดระบบความคิด/ประมวลความคิดสู่การพัฒนางานอย่างเป็นระบบได้	4.40	0.56	มาก	4
3.6 ท่านมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของการฝึกอบรมฯ ครั้งนี้	**4.58**	**0.55**	**มากที่สุด**	**1**
รวม	**4.35**	**0.60**	**มาก**	
4. ด้านการนำความรู้ไปใช้				
4.1 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อ/ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	**4.24**	**0.66**	**มาก**	**1**
4.2 ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ / ถ่ายทอดต่อให้แก่ผู้อื่น ชุมชนได้	4.18	0.65	มาก	3
4.3 ท่านสามารถให้คำปรึกษาเพื่อนร่วมงานได้	4.20	0.68	มาก	2
4.4 ท่านมั่นใจและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้	4.20	0.68	มาก	2
รวม	**4.20**	**0.66**	**มาก**	
รวมทั้งสิ้น	**4.32**	**0.59**	**มาก**	

สรุปตารางที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 20 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผลการประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมของกิจกรรมฯ อยู่ในระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 และสามารถแยกรายละเอียดการประเมินผลรายหัวข้อ ดังนี้

1. **ด้านวิทยากร** พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 โดยข้อที่ 1.1 ด้านการเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55

2. **ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร** พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 โดยข้อที่ 2.3 ด้านระยะเวลาในการฝึกอบรม / การสัมมนา มีความเหมาะสม มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54

3. **ด้านความรู้ความเข้าใจ** พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 โดยข้อที่ 3.6 ผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ มีความพึงพอใจต่อภาพรวมของการจัดกิจกรรมฝึกอบรมฯ ครั้งนี้ มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.58

4. **ด้านการนำความรู้ไปใช้** พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 โดยข้อที่ 4.1 ที่ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอด/ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของการบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 50 ชุด ซึ่งนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลความถี่และร้อยละของสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 50)

สถานภาพ			ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย		11	22.00
	หญิง		**39**	**78.00**
		รวม	50	100
2. ช่วงอายุ	อายุระหว่าง 21-30 ปี		2	4.00

	อายุระหว่าง 31-40 ปี	12	24.00
	อายุระหว่าง 41-50 ปี	**20**	**40.00**
	อายุระหว่าง 51-60 ปี	9	18.00
	อายุ 60 ปีขึ้นไป	7	14.00
	รวม	50	100
3. ระดับ	ไม่ได้เรียน	2	4.00
การศึกษา	ประถมศึกษา (ป.1-ป.6)	5	10.00
	มัธยมศึกษา (ม.3)	5	10.00
	มัธยมศึกษา (ม.6) หรือเทียบเท่า	13	26.00
	ปริญญาตรี	**23**	**46.00**
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	4.00
	รวม	50	100
4. อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	1	2.00
	รับจ้าง	8	16.00
	รับราชการ	5	10.00
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	**19**	**38.00**
	แม่บ้าน/ว่างงาน	17	34.00
	อื่น ๆ	-	-
	รวม	50	100
5. ท่านอาศัยอยู่	**อาศัยอยู่**	**38**	**76.00**
ในพื้นที่วิจัย	ไม่ได้อาศัยอยู่	12	24.00
หรือไม่			
	รวม	50	100

สรุปตารางที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 50 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) เพศ ส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง (คิดร้อยละ 78.00) 2) ช่วงอายุ ส่วนใหญ่ คือ อายุระหว่าง 41-50 ปี (คิดร้อยละ 40.00) 3) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (คิดร้อยละ 46.00) 4) การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (คิดร้อยละ 38.00) และ 5) ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยหรือไม่ ส่วนใหญ่ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่วิจัย (คิดร้อยละ 76.00)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแสดงการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 4 แสดงการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการบูรณาการนวัตกรรมด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิตของการออกแบบผลิตภัณฑ์ (n = 50)

รายการประเมิน	**ระดับคะแนน**		**ระดับความพึงพอใจ**	**ลำดับที่**
	$\bar{x}$	SD		
1. ด้านการใช้งาน				
1.1 โครงสร้างผลิตภัณฑ์ มีความแข็งแรงทนทานต่อการใช้งาน	**4.34**	**0.48**	**มาก**	**1**
1.2 ผลิตภัณฑ์มีความกะทัดรัดพอดี หยิบ จับใช้งานได้ง่าย	4.12	0.33	มาก	4
1.3 ผลิตภัณฑ์ไม่มีความซับซ้อนต่อลักษณะการใช้งาน	4.06	0.51	มาก	5
1.4 สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน	4.28	0.45	มาก	2
1.5 ผลิตภัณฑ์ สามารถผลิตและใช้งานได้จริง	4.24	0.43	มาก	3
รวม	**4.20**	**0.44**	**มาก**	
2. ด้านความสวยงาม				
2.1 รูปแบบ ลักษณะของผลิตภัณฑ์ มีความคิดสร้างสรรค์และมีความร่วมสมัย	4.22	0.42	มาก	4
2.2 สีสันของผลิตภัณฑ์ มีความสวยงาม ดึงดูดความสนใจได้ดี	4.36	0.48	มาก	2
2.3 การจัดวางตำแหน่งลวดลายของผลิตภัณฑ์ มีความเหมาะสมและสวยงาม	**4.42**	**0.50**	**มาก**	**1**
2.4 ผลิตภัณฑ์ฯ แสดงเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่เกิดการจดจำได้	4.28	0.45	มาก	3
รวม	**4.32**	**0.46**	**มาก**	
3. ด้านวัสดุ				

3.1 การเลือกใช้วัสดุในการผลิต มีความเหมาะสม สวยงามและเกิดประโยชน์ได้ดี	4.38	0.49	มาก	2
3.2 วัสดุหลักและวัสดุรอง ที่ใช้ในการผลิตมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัสดุที่มีในพื้นที่วิจัยได้	**4.48**	**0.50**	**มาก**	1
รวม	**4.43**	**0.49**	**มาก**	
4. ด้านกระบวนการผลิต				
4.1 วัสดุอุปกรณ์การผลิต ครบถ้วน ใช้งานง่าย	4.14	0.35	มาก	2
4.2 ขั้นตอนการผลิต ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อนต่อการผลิตและลักษณะการใช้งาน	4.10	0.30	มาก	3
4.3 โดยภาพรวมของการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุได้ดี	**4.20**	**0.40**	**มาก**	1
รวม	**4.14**	**0.35**	**มาก**	
รวมทั้งสิ้น	**4.27**	**0.42**	**มาก**	

สรุปตารางที่ 4 กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 50 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการบูรณาการนวัตกรรมด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิตของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมของผลิตภัณฑ์ใหม่ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของ

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) อยู่ในระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.27 และสามารถแยกรายละเอียดการประเมินผลรายหัวข้อ ดังนี้

1. ด้านการใช้งาน พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 โดยข้อที่ 1.1 โครงสร้างผลิตภัณฑ์ มีความแข็งแรง ทนทานต่อการใช้งาน มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.34

2. ด้านความสวยงาม พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 โดยข้อที่ 2.3 ด้านการจัดวางตำแหน่งลวดลายของผลิตภัณฑ์ มีความเหมาะสม และสวยงาม มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42

3. ด้านวัสดุ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 โดยข้อที่ 3.2 วัสดุหลักและวัสดุรอง ที่ใช้ในการผลิต มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัสดุที่มีในพื้นที่วิจัยได้ มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.48

4. ด้านกระบวนการผลิต พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 โดยข้อที่ 4.3 โดยภาพรวม ของการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุได้ดี มีคะแนนสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 ระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20

โดยแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของ “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ” ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาจากกลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 50 ชุด ได้นำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบคำอธิบาย โดยแบ่งระดับเกณฑ์ประเมิน ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสม มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสม น้อยที่สุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตามโครงการวิจัย เรื่อง "การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ" มีการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะของการวิจัย ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology Research) มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการ ดังนี้

5.1.1 สรุปผลจากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ

5.1.1.1) ความเป็นมาและที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตั้งอยู่ที่ 2/1 หมู่ที่ 6 บ้านหนองน้ำใส ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัพระนครศรีอยุธยา มีนางเรณู สุมรรคา ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ สมาชิกจำนวน 10-15 คน อายุเฉลี่ยตั้งแต่ 45-65 ปี ขึ้นไป โดยสมาชิกรวมตัวกัน เพื่อผลิตและจำหน่ายงานทอผ้าขาวม้าภายในชุมชน สมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำนา ส่วนการทอผ้า จึงเป็นอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและต่อมาสามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้

5.1.1.2) อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) :

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ

1) อัตลักษณ์ลวดลายของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองเครือบุญ มีทั้งผ้าผืนลายตารางหมากรุกแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นลวดลายที่นิยมของภาคกลาง และลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ คือ ลายน้ำไหล ซึ่งเกิดจากเทคนิคการมัดย้อมสีเส้นด้าย ก่อนนำไปทอผู้ทอจะใช้เชือกปอมัดด้ายให้ห่างกันประมาณ 1.5 - 2 เซนติเมตร หรือตามความเหมาะสม นำด้ายที่มัดเสร็จแล้วไป

ย้อมเป็นสีต่าง ๆ แกะเชือกที่มัดออก ผึ่งให้แห้ง นำมาทอสลับกันจะได้ลายผ้าเป็นริ้วคล้ายลายน้ำไหล

2) อัตลักษณ์สีของผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า

สีดำ – ผลลูกเกลือ
สีแดง - แก่นฝาง
สีคราม - รากและใบของต้นคราม
สีเหลือง – แก่นขนุน
สีเขียว – เปลือกสมอ
สีส้มอิฐ - เปลือกประดู่
สีชมพู - ต้นฝาง

3) วัสดุที่ใช้

เส้นใยฝ้ายและไหมสังเคราะห์

4) อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

กี่กระตุก คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้า ส่วนประกอบที่สำคัญของกี่กระตุก มีดังนี้

4.1) ฟันหวีหรือฟืม เป็นเครื่องมือที่ใช้กระทบเส้นด้ายพุ่งให้ขัดกับเส้นด้ายยืนเป็นผืนผ้าฟันหวี มีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยไม้ด้านบนสลักลวดลาย

4.2). ตะกอ มีลักษณะเป็นกรอบไม้สี่เหลี่ยมผืนผ้า ผู้ทอจะเก็บตะกอตามเส้นด้ายยืนเส้นเว้นเส้นสลับกันไปจนหมดความกว้างของด้ายยืน ตะกอลายพื้นฐาน มี 2 อัน สำหรับแยกเส้นด้ายยืนออกเป็นหมู่สองฝ่าย เพื่อที่จะพุ่งกระสวยผ่านไปมา ตะกอจะมีเชือกเส้นด้าย ผูกแขวนไว้ด้านบนเคลื่อนที่ไปมาได้ ด้านล่าง มีเชือกผูกติดกับคานเหยียบให้เลื่อนขึ้นลง เปิดเส้นด้ายยืนให้เป็นช่องเพื่อพุ่งกระสวยเข้าหากันได้ตะกอและคานเหยียบจะมีมากชุกเมื่อต้องการผ้าที่ลายมาก

4.3) กระสวย คือ เครื่องมือใส่เส้นพุ่งให้ขัดกับด้ายเส้นยืนสลับการกระทบฟืม มีความยาว 30 ซ.ม. ทำด้วยไม้ตรงกลางป่องเจาะเป็นช่อง สำหรับใส่หลอดด้ายตรงปลายทั้งสองข้างเรียวมน

4.4) หลอดด้าย คือ เครื่องมือใส่ด้ายหรือไหมที่กรอแล้ว มี 2 ขนาด หลอดใหญ่ ใช้กรอเส้นด้ายยืน ในการเดินด้าย

4.5) ไม้พาดกี่ คือ ไม้ที่นั่งของผู้ทอผ้า

4.6) ไม้ไขว้ คือไม้สำหรับจัดเส้นด้ายยืนให้เป็นระเบียบ

4.7) ไม้กำพัน คือไม้สำหรับม้วนผ้าที่ทอแล้ว

4.8) ไม้คันฝัง คือไม้สำหรับบังคับหน้าผ้าให้ตึงขณะทอผ้า ทำด้วยหวายกลมตรงปลายไม้ทั้งสองข้าง สวมปลอกโลหะติดตรึงกับผ้าและช่วยให้สะดวกในการสอดด้ายเส้นพุ่งและกระทบฟืม

4.9) คานเหยียบ คือ ไม้สำหรับเหยียบบังคับเส้นด้ายยืนให้ขึ้นลง

4.10) ไม้แขวนฟันหวีและแขวนตะกอ คือ ไม้กลมทำจากไม้ไผ่ปลายไม้ทั้ง

สองข้างมีเชือกแขวนกับโครงด้านบนของกี่ คานหาบหูกสำหรับแขวนขอบฟืมและแขวนขอบตะกอ

5) วิธีการทอผ้า

นำเส้นด้ายที่ย้อมแล้วมากรอใส่หลอด นำไปโว้นกับหลัก เพื่อให้ได้จำนวนเส้นด้ายและความยาวตามที่ต้องการ เส้นด้ายที่โว้นแล้ว นำไปม้วนเข้าลูม นำเส้นด้ายมาร้อยตะกอ (เขา) และฟันหวี (ฟืม) จนครบตามจำนวนเส้นด้ายที่กำหนดไว้ จากนั้นนำด้ายพุ่งที่เตรียมไว้ไปกรอใส่หลอดเล็กสำหรับใส่กระสวยเพื่อใช้ทอสืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าในหูกแต่ละชุดและฟืม ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้ายเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมู่หูก เส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่างสอดกระสวยด้ายพุ่งผ่านสลับเขาหูก ชุดที่ 1 ยกเข้าชุดที่ 2 สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับสลับกันไปเรื่อย ๆ การกระทบฟันฟืม เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบฟันฟืม เพื่อให้ด้ายพุ่งแน่นหนาติดกันได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ ทอผ้าต่อไปเรื่อย ๆ จนหมดด้ายในเครือด้ายแล้วจึงทำการเก็บผ้าที่ทอเสร็จ ซึ่งในการทอผ้า 1 เครือ จะใช้เวลาโดยประมาณ 1 สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับความชำนาญในการทอผ้าและความขยันของผู้ทอ ในการท่อผ้าขาวม้าของกลุ่ม 1 ผืน จะมีความกว้าง 80 เซนติเมตร มีความยาว 200 เซนติเมตร

5.1.2 สรุปผลจากการสร้างและการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์

5.1.2.1 การออกแบบ การสร้างและการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม เป็นการนำผ้าทอที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่น คือ "ผ้าขาวม้า" ทั้ง 2 ลักษณะ ได้แก่ ผ้าขาวม้าลายตารางหมากรุกแบบดั้งเดิม และ ผ้าขาวม้าลายน้ำไหล เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ รายละเอียด ดังนี้

1) ใช้แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือของคนภายในชุมชน ได้แก่ ประธานกลุ่มผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้าชุมชน และนักท่องเที่ยว เป็นผู้พิจารณาเลือกกระบวนการทำงานร่วมกับผู้วิจัย ทั้งการกำหนดแนวคิด การออกแบบร่าง การสร้างและการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งต้องการให้มีรูปแบบที่หลากหลาย สวยงาม ตรงความต้องการของพื้นที่วิจัย และกลุ่มผู้สูงอายุ ที่เป็นผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตสินค้า (ทอผ้า) ที่สามารถต่อยอดในทักษะการสร้างงานต่อได้

2) การออกแบบ การสร้างและการผลิตต้นแบบของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน .ใช้วิธีเลือกการออกแบบรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีทำในกลุ่มฯและวิธีเลือกการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากรูปแบบเดิมแต่พบปัญหาต่าง ๆ จึงเลือกนำมาทำการพัฒนารูปแบบใหม่ให้ดียิ่งขึ้น ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย

วัสดุและกระบวนการผลิตของโครงการวิจัยนี้ มีจำนวน 13 ต้นแบบ ดังนี้ กระเป๋าสะพาย 2 ผลงาน, กระเป๋าใส่ไอแพด 1 ผลงาน, กระเป๋า/ซองใส่เอกสาร 1 ผลงาน, พวงกุญแจดอกไม้ 1 ผลงาน, หมวก 1 ผลงาน, สร้อยคอ 2 ผลงาน, หมอนอิงคู่ 2 ผลงาน, กล่อง/ ซองใส่กระดาษทิชชู่ 1 ผลงาน, กระเป๋า / ถุงผ้าใส่โทรศัพท์ 1 ผลงาน และ ถุงผ้าใส่แก้ว/กระบอกน้ำ 1 ผลงาน

3) วัตถุดิบหลัก เป็น "ผ้าขาวม้า" ที่มีสีสันหลากหลาย ที่ผลิตและจำหน่ายของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัพระนครศรีอยุธยา และ ใช้วัสดุรอง เป็นผ้าชนิดต่าง ๆ เช่น ผ้าฝ้ายสีพื้นต่าง ๆ ผ้ากาว ผ้าลูกไม้ ริบบิ้น ลูกไม้ และวัสดุตกแต่งชนิดอื่น ๆ ส่วนกระบวนการผลิต จะเป็นทีมงานวิจัย ในการสร้างต้นแบบ และจัดฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีการผลิตให้แก่กลุ่มฯ และผู้สนใจภายในพื้นที่วิจัยต่อไป

5.1.3 สรุปผลจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมจากการพัฒนางานออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ด้วยนวัตกรรมทางด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิต สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

5.1.3.1 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

1) ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 20 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) เพศ ส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง (คิดร้อยละ 90.00) 2) ช่วงอายุ ส่วนใหญ่ คือ อายุ 60 ปีขึ้นไป (คิดร้อยละ 50.00) 3) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (คิดร้อยละ 35.00) 4) การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ คือ แม่บ้าน/ว่างงาน (คิดร้อยละ 50.00) และ 5) ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยหรือไม่ ส่วนใหญ่ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่วิจัย (คิดร้อยละ 100.00)

2) ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 20 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผลการประเมินผลความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) โดยภาพรวมกิจกรรมฯ อยู่ในระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 และสามารถแยกรายละเอียดการประเมินผลรายหัวข้อ ดังนี้ 1) ด้านวิทยากร พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 2) ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 3) ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก

มีค่าเฉลี่ย 4.35 และ 4) ด้านการนำความรู้ไปใช้ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20

5.1.3.2 สรุปผลประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของการบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนี้

1) ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 50 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) เพศ ส่วนใหญ่ คือ เพศหญิง (คิดร้อยละ 78.00) 2) ช่วงอายุ ส่วนใหญ่ คือ อายุระหว่าง 41-50 ปี (คิดร้อยละ 40.00) 3) ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (คิดร้อยละ 46.00) 4) การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ คือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (คิดร้อยละ 38.00) และ 5) ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยหรือไม่ ส่วนใหญ่ เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่วิจัย (คิดร้อยละ 76.00)

2) ตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม (ผ้าขาวม้าทอมือ) จากการบูรณาการนวัตกรรมด้านรูปแบบ สีสัน ลวดลาย วัสดุและกระบวนการผลิตของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 50 คน ได้ตอบแบบสอบถาม พบว่า 1) ด้านการใช้งาน พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 2) ด้านความสวยงาม พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32, 3) ด้านวัสดุ พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 และ 4) ด้านกระบวนการผลิต พบว่า โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การอภิปรายผลการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Approach) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ การสำรวจ การสัมภาษณ์และการสอบถาม และการวิจัยเชิงปริมาณ ในการประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายและการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า "การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ" วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้า ที่เป็นลักษณ์ท้องถิ่น มาใช้ในการสร้างและการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทของที่ระลึกและประดับตกแต่งบ้าน แล้วทำการตัดเย็บเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ สำหรับสร้างงาน ส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่วิจัย โดยใช้การมีส่วนร่วมและความร่วมมือของคนภายในชุมชนของพื้นที่วิจัย

5.2.2 การอภิปรายผลการออกแบบ การสร้างและการผลิตต้นแบบของผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม เป็นการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ผล โดยการพิจารณาจากหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของทุนจากอัตลักษณ์ท้องถิ่น ให้เกิดผลทั้ง 1) คุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอย เพื่อสนองความต้องการหน้าที่การใช้งานให้ได้ครบถ้วน เหมาะสม และ 2) คุณค่าด้านความงาม ทั้งรูปแบบ สีสัน ลวดลาย ให้เกิดความสวยงาม อีกทั้งคุณค่าทางวัสดุ ที่มีการใช้วัสดุและกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ ให้เกิดงานภายในชุมชน โดยสามารถตอบสนองความต้องการของพื้นที่วิจัยและความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 13 ผลงาน โดยใช้การมีส่วนร่วมของพื้นที่วิจัยภายในท้องถิ่น ชุมชนในการทำงานครั้งนี้ ทั้งในทางตรงและทางอ้อมในการกำหนดแนวความคิด แนวทางการออกแบบ การสร้าง-การผลิตต้นแบบ การประเมินผลงาน และการฝึกอบรม การเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีต่อชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มทักษะและการประกอบอาชีพให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ประชาชนและผู้ที่สนใจภายในพื้นที่วิจัยและพื้นที่ใกล้เคียง

5.2.3 การอภิปรายผลประเมินความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม จากกลุ่มตัวอย่าง 20 คน โดยภาพรวมกิจกรรมฯ อยู่ในระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.32 ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม แต่อาจจะติดขัดบางขั้นตอนที่ซับซ้อน และอาจทำงานได้ช้าจากปัญหาร่างกายของผู้สูงอายุ และส่วนการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบใหม่ของการบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ จากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน โดยภาพรวม มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ซึ่งพึงพอใจมากในการนำวัตถุดิบ คือ "ผ้าขาวม้า" มาสร้างสรรค์งานได้หลากหลาย สวยงามได้ดี

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.3.1 ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ รูปแบบมีความหลากหลาย แต่อยากให้เพิ่มเติมการออกแบบเครื่องแต่งกาย อาทิ เสื้อผ้า สำหรับเป็นรูปแบบทางเลือกให้ใช้ผลิตและจำหน่ายให้กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล

5.3.2 ด้านกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ อาจมีความซับซ้อน ในบางขั้นตอน/กระบวนการผลิต อยากให้มีสื่อฯ ประกอบการปฏิบัติงานให้แก่ผู้สูงอายุ เนื่องจากบางครั้ง บางขั้นตอนจำไม่ได้ จะได้สามารถเปิดย้อนดูใหม่ได้

5.3.3 อาจมีหน่วยงานราชการในพื้นที่ เข้ามาเรียนรู้และร่วมฝึกอบรม ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญและทีมงานวิจัย เพื่อนำไปขยายผลในการผลิตและจำหน่ายเชิงพาณิชย์ให้แก่พื้นที่ได้ต่อไป

บรรณานุกรม

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, (2545). **ผู้สูงอายุ.**

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **การคิดเชิงสร้างสรรค์** (Craative Thinking) . กรุงเทพฯ . ม.ป.ท.

กีรติวรรณ กัลยาณมิตร, สัณหณัฐ จักรภัทรวงศ์ และวิจิตรา ศรีสอน. (2563). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. วาสารรัชต์ภาคย์.** 14(34) พฤษาคม-มิถุนายน 2563. 69-85.

ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และสัญญา เคณาภูมิ. (2565). **การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน** SELF RELIANCE OF COMMUNITY ENTERPRISES. วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. 12(2) กรกฎาคม -ธันวาคม 2565. 1-16.

ธีระชัย สุขสด. (2544). **การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพ : โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮาส์.

นิรัช สุดสังข์. (2548). **การวิจัยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

นวลน้อย บุญวงษ์. (2542). **หลักการออกแบบ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประชิด ทิณบุตร. (2550). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก**. กรุงเทพฯ : อาร์ต จันทรา.

วรรณพรรธน์ ริมผดี. (2554). **กลยุทธ์การสื่อสารตลาดเชิงบูรณาการสำหรับธุรกิจโรงแรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

วารุณี สุนทรเจริญนนท์. (2557). **สร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการสร้างสรรค์ไม่ยากอย่างที่คิด**. สืบค้น 20 กันยายน 2567. จากhttp://www.amexteam.com/resources/helper/editor/Upload/knowledge /1/01.pdf

เสรี พงศ์พิศ และ สุภาส จันทร์หงษ์. (2549). **ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบัน. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

อรัญ วานิชกร. (2559). **การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Chittangwattana, B. (2005).Sustainable tourism development. Bangkok: Press and design.

Cohen & Uphoff. (1980). Effective Behavior in Organizations. New York: Richard D. Irwin Inc.

King Prajadhipok's Institute. (2005). Public participation. Project Training Document New Age Citizens, Nonthaburi: College of Local Government Development.

https://www.skho.moph.go.th/intro.php

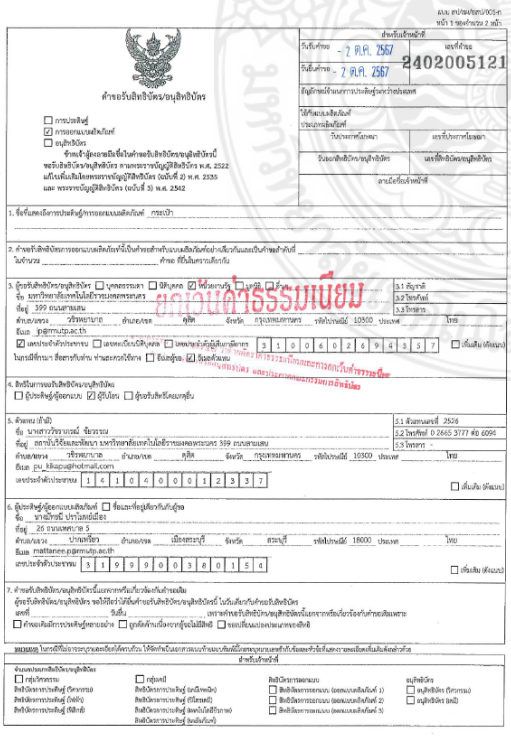
ภาคผนวก

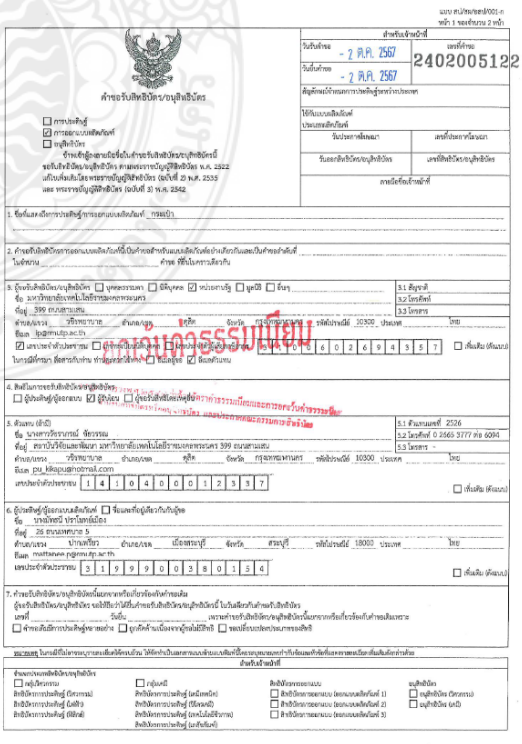
ภาคผนวก ก. การจดลิขสิทธิ์ / จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

(สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์) ดังนี้

<u>ภาคผนวก ข.</u> การนำเสนองานและเผยแพร่ผลงานการวิจัย

ร่วมนำเสนองาน SUSTAINABILITY EXPO 2024 (SX2024)

ภายใต้แนวคิดการจัดงาน "พอเพียง ยั่งยืน เพื่อโลก"

วันที่ 27 กันยายน - 6 ตุลาคม 2567 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ (QSNCC) กรุงเทพมหานคร

<u>ภาคผนวก ค.</u> การฝึกอบรม และการถ่ายทอดองค์ความรู้-เทคโนโลยีต่อชุมชน

ภาพกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม

โครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ”

กิจกรรมที่ 1 : การพัฒนา การสร้างและผลิตงานต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

ภาคผนวก ค. การฝึกอบรม และการถ่ายทอดองค์ความรู้-เทคโนโลยีต่อชุมชน

ภาพกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม

โครงการวิจัย เรื่อง “การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ”

กิจกรรมที่ 1 : การพัฒนา การสร้างและผลิตงานต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม

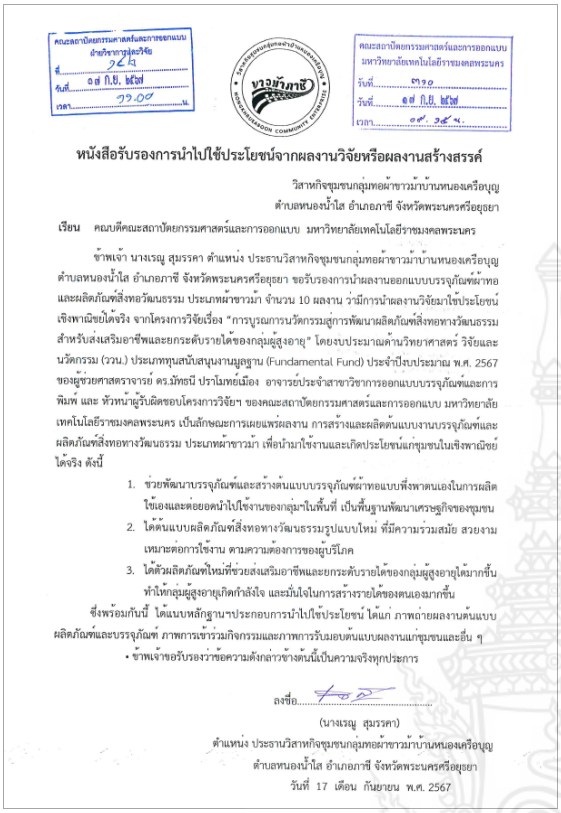

<u>ภาคผนวก ค.</u> การฝึกอบรม และการถ่ายทอดองค์ความรู้-เทคโนโลยีต่อชุมชน

กิจกรรมที่ 2 : เทคนิคการสร้างงานต้นแบบบรรจุภัณฑ์แบบพึ่งพาตนเอง

<u>ภาคผนวก ง.</u> การนำไปใช้ประโยชน์ ของโครงการวิจัยฯ

หนังสือรับรองการนำไปใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรือผลงานสร้างสรรค์

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ
ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เรียน คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ข้าพเจ้า นางเรณู สุมรรคา ตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอรับรองการนำผลงานออกแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอและผลิตภัณฑ์สิ่งทอวัฒนธรรม ประเภทผ้าขาวม้า จำนวน 10 ผลงาน ว่ามีการนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริง จากโครงการวิจัยเรื่อง "การบูรณการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมสำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ" โดยงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประเภททุนสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทธนี ปราโมทย์เมือง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการพิมพ์ และ หัวหน้าผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยฯ ของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เป็นลักษณะการเผยแพร่ผลงาน การสร้างและผลิตต้นแบบงานบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม ประเภทผ้าขาวม้า เพื่อนำมาใช้งานและเกิดประโยชน์แก่ชุมชนในเชิงพาณิชย์ได้จริง ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสร้างต้นแบบบรรจุภัณฑ์ผ้าทอแบบพึ่งพาตนเองในการผลิตใช้เองและต่อยอดนำไปใช้งานของกลุ่มในพื้นที่ เป็นพื้นฐานพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน
2. ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ ที่มีความร่วมสมัย สวยงาม เหมาะต่อการใช้งาน ตามความต้องการของผู้บริโภค
3. ได้ตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ช่วยส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุให้มากขึ้น ทำให้กลุ่มผู้สูงอายุเกิดกำลังใจ และมั่นใจในการสร้างรายได้ของตนเองมากขึ้น

ซึ่งพร้อมกันนี้ ได้แนบหลักฐานฯประกอบการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ภาพถ่ายผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ภาพการเข้าร่วมกิจกรรมและภาพการรับมอบต้นแบบผลงานแก่ชุมชนและอื่น ๆ

• ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางเรณู สุมรรคา)
ตำแหน่ง ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ
ตำบลหนองน้ำใส อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วันที่ 17 เดือน กันยายน พ.ศ. 2567

หนังสือรับรองการนำไปใช้ประโยชน์
ของโครงการวิจัย

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

<u>ภาคผนวก จ.</u> การลงพื้นที่การวิจัย โดยเป็นการทำงานโดยมีส่วนร่วมภายในชุมชน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านหนองเครือบุญ อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ใบรับรองการประเมิน
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ใบรับรองการประเมินจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ประเภทโครงการวิจัย :	แบบยกเว้น (Exemption Review)
รหัสโครงการ :	IRB-014-2024
ชื่อโครงการวิจัย	
(ภาษาไทย) :	การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรมสำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ
(ภาษาอังกฤษ) :	Integrating Innovation into The Development of Cultural Textile Products For Career Promotion and Raise Income of the Aging Group.
หัวหน้าโครงการวิจัย :	นางมัทธนี ปราโมทย์เมือง
สถาบันที่สังกัด :	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
หมายเลขหนังสือรับรอง :	IRB-COE-017-2024
วันที่ออกเอกสารรับรอง :	19 เมษายน 2567
วันหมดอายุเอกสารรับรอง :	วันที่สิ้นสุดการดำเนินโครงการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับการประเมินจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ลงนาม.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญ์ บุญกนิษฐ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
399 ถนนสามเสน แขวงวชิรพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2665 3777 ต่อ 8178

ประวัตินักวิจัย

- **หัวหน้าโครงการ**

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางมัทธนี ปราโมทย์เมือง

   ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mrs.Mattanee Parmotmuang

2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 3 xxxx xxxxx xx x

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

   - ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

   สาขาวิชาการออกแบบบรรจุภัณฑ์และเทคโนโลยีการพิมพ์
   คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ
   มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
   168 ถนนศรีอยุธยา แขวงวชิระพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
   โทรศัพท์ 0-2665-3832, 0-2665-3888 ต่อ 8112
   E - Mail : mattanee.p@rmutp.ac.th

5. ประวัติการศึกษา

   ปร.ด. สาขาวิชาวัฒนธรรม ศิลปกรรมและการออกแบบ
   มหาวิทยาลัยขอนแก่น

   ค.อ.ม. สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
   สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

   ศษ.บ. สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์
   มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

   สาขาวิชาการ ออกแบบศิลปประยุกต์

   กลุ่มวิชา ออกแบบบรรจุภัณฑ์, ออกแบบผลิตภัณฑ์, ออกแบบกราฟิก, ตราสินค้า

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการทำ การวิจัยเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

   ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย : ชื่อแผนงานวิจัย

   หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย

** **หัวหน้าโครงการวิจัย**

- ปี 2564-2565 โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย) หัวหน้าโครงการ ผู้รับผิดชอบพื้นที่ตำบลบางงาม จังหวัดสุพรรณบุรี

- ปี 2565 โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเจ็กเชยเสาไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี เพื่อมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ของเศรษฐกิจชุมชน

- ปี 2565 โครงการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ข้าวเจ็กเชยเสาไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี

- ปี 2565 โครงการจัดการความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าทอมือ จังหวัดชลบุรี

- ปี 2566 โครงการพัฒนาและยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้าการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีอย่างยั่งยืน จังหวัดสุพรรณบุรี

- ปี 2566 โครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนบ้านเขายี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

- ปี 2567 การบูรณาการท่องเที่ยวจากฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น สู่การยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOP นวัตวิถีจากการใช้นวัตกรรมใหม่

- ปี 2567 การบูรณาการนวัตกรรมสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอทางวัฒนธรรม สำหรับส่งเสริมอาชีพและยกระดับรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ

** **การเผยแพร่/ตีพิมพ์วารสาร** :

- ปี 2565 การสร้างสรรค์สื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี “กำฟ้า” สืบสานวัฒนธรรมไทยพวนจังหวัดลพบุรี. ตีพิมพ์บทความวิจัยลงวารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2563 หน้า 83 – 97.

- ปี 2566 การศึกษาเพื่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ร่วมสมัย ในการเพิ่มยอดจำหน่ายสินค้าแก่ชุมชนจากผลผลิตคงเหลือทางการเกษตร กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปผลผลิต อ.เดิมบางนางบวช จ.สุพรรณบุรี. ตีพิมพ์บทความวารสารศิลปกรรมศาสตร์ วิชาการ วิจัยและงาสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566.

- ปี 2567 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากข้าวเจ็กเชยเสาไห้ (ข้าวGI) จังหวัดสระบุรี เพื่อมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ของเศรษฐกิจชุมชน. ตีพิมพ์บทความวารสารวิจัยเทคโนโลยีนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2567.

- ปี 2567 การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น ข้าวเจ็กเชยเสาไห้ (ข้าว GI) จังหวัดสระบุรี. ตีพิมพ์บทความวารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2567.